ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year ...... $2.00 | Canada & Europe:
half year ...... 1.00 | per year $3.00
single copy .. .05 | half year 1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік ...... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік $3.00
поод. число .05 | на пів року 1.50

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 3-го вересня 1914. Ч. 44. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, September 3, 1914. N. 44.

НІМЕЦЬКА АРМІЯ ВСЕГО 60 МИЛЬ ВІД ПАРИЖА.

Німці взяли у Східних Прусах 70.000 Москалів у неволю.

Криваві битви з Москалями на цілій боєвій лінії.

Велика небезпека для Англії зі сторони Туреччини.

ВІЙНА АВСТРІЇ І НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ РОСІЇ.

в Галичині:

РІШАЮЧА БИТВА.

Манчестер, Масс., 31. серпня. — Австрійський посол в Злучених Державах Т. Думба одержав з міністерства телеграму, яка потверджує добрий стан здоровля цісаря. Про воєнне положене подає телеграма слідуючі вісти:

„Від кількох днів кипить завзята боротьба здовж цілої боєвої лінії, яка йде від Висли аж до Дністра (около 400 км). Австрійська армія, яка віднесла сьвітлу побіду під Красником, гонить Москалів в напрямі Люблина. Головна армія, яка находить ся в центрі (по середині) боєвої лінії, заняла корисні становища між рікою Бугом а Вепром і посуває ся дальше наперед. На схід і північний схід від міста Львова австрійська армія здержала дальший похід російської армії.

„Битва потриває ще кілька днів, заки рішуча побіда перехилить ся на котрусь сторону. Загальне положене є для Австрійців дуже корисне".

ВЕЛИКІ СТРАТИ АВСТРІЙЦІВ.

Рим, 1. вересня. — Телеграми з Букарешту доносять, що страти Австрійців розмірно до їх сили є дуже великі. Численні поїзди привезли десятки тисяч ранених з поля битви в Галичині. Многі австрійські полки знищені цілковито.

Повисша телеграма не є ще потверджена. Рівнож нема в ній згадки про се, в котрій битві Австрійці понесли ті великі страти. На кождий однак случай, коли б сі вісти були дійсно правдиві, можна припускати, що і по стороні Москалів не обійшло ся без великих страт.

в Польськім Королівстві:

МОСКАЛІ ХВАЛЯТЬ СЯ УСПІХАМИ.

Петербург, 1. вересня. — Російське міністерство війни видало слідуюче урядове оголошене:

„Німці скріпили свої становища і ми понесли тяжкі страти. Але Німці не зможуть видержати нашого атаку. Натомісць в Галичині боремо ся з великим успіхом. Австрійці мусіли вернути за Вислу з великими стратами. Дотепер взяли ми у неволю 17.000 Австрійців і Німців та здобули 122 гармати".

„Росія може „згладити" і 1,000.000 Австрійців, — сказав нині російський міністер війни, — а лише з Німцями великий клопіт".

Російський міністер війни згадав у своїм рапорті про страти Німців і Австрійців, (о скілько в тім правди), але забув відай подати, кілько дотепер стратив Москалів.

НАЧАЛЬНИЙ РОСІЙСЬКИЙ ВОЖД А ВІДДІЛИ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

Петербург, 31. серпня. Великий князь Николай Николаєвич видав приказ, на підставі котрого заявляє, що відділи добровольців (як пр. відділи польських соколів) не будуть уважані за жовнірів, але на случай полоненя будуть підлягати воєнному судови.

Иншими словами значить, що всякі відділи добровольців на случай полоненя не будуть уважані за рівні з військом, але будуть розстрілені яко рабівники і бунтівники.

в Східних Прусах:

НІМЦІ ВЗЯЛИ 30.000 МОСКАЛІВ У НЕВОЛЮ.

Берлин (бездр. телегр.), 31. серпня. — Урядово оголошено, що Німці по кровавій битві коло Ортельсбург, Гогенштайн і Таненберг побили російські війська. Страти Москалів дуже великі. Німці полонили около 30.000 Москалів.

Міста Ортельсбург, Гогенштайн і Таненберг лежать у Східних Прусах на полудне і полудневий схід від міста Остероде.

Вашінґтон (бездр. телеґр.), 31. серпня. — Німецький посол у Вашінґтоні Бернсторф одержав з Берліна від міністерства для заграничних справ телеграму слідуючого змісту:

„Німецька армія побила на голову Москалів коло Ортельсбург, Ґеґенштайн і Таненберг, забираючи у неволю 30.000 Москалів. Між полоненими находить ся богато високих офіцирів і генералів. Німецьке військо виконало напад на Москалів несподівано з боку, перейшовши через болота і озера.

Показало ся отже, що всі донесення з Петербурга про великі успіхи Москалів у Східних Прусах були зовсім ложні. Зразу Німці уступали перед Москалями в глубину краю, щоби лише їх затягнути в засідку. Коли однак надійшла догідна хвиля, знищили зовсім цілий російський корпус, беручи його у неволю.

70.000 МОСКАЛІВ У НЕВОЛІ.

Вашінгтон, 1. вересня. — Нині одержало німецьке посольство з Берліна слідуючу телеграму:

„Урядовий рапорт про побіду коло Аленштайн виказав, що вона є значно більша ніж передше було сказане. Три російські корпуси зовсім знищені.

„70.000 Москалів взято у неволю, між ними двох комендеруючих ґенералів і 300 офіцирів. Рівнож забрано всю артилєрію російської армії".

Отся телеграма є доповненєм попередної. Про правдивість її нема найменьшого сумніву, бо походить зі жерела, якому можна вповні повірити. Німецький посол у Вашінґтоні, який розпочав боротьбу проти брехливих вістий з Лондону і Петербурга, не оголошує телеграм, котрих правдивість є сумнівна.

У БИТВІ БРАЛА УЧАСТЬ КРІПОСНА АРТИЛЄРІЯ З ТОРН І ГРАВДЕНЦ.

Петербург, 1. вересня. — Доносять, що в послідній битві під Таненберг Німцям надійшли в поміч нові сильні відділи війська. В битві брали участь також відділи кріпосної артилєрії з Торн і Гравденц.

Тут знова вийшли на яву московські брехні. Перед двома днями надійшли з Петербурга вісти, що німецькі кріпости Торн і Ґравденц в російських руках, а тепер признають, що кріпосна артилєрія з тих міст брала участь в битві, яка відбувала ся 60 миль на схід від тих кріпостий. З того виходить, що похід російських військ на цілій лінії у Східних Прусах здержаний.

РОСІЯ ПРИЗНАЄТЬ СЯ ДО ПОРАЖЕНЯ.

Петербург, 1. вересня. — Російський ґенеральний штаб оголосив нині, що Німці, які доси займали лише оборонне становище, здержали дальший похід російських військ.

„Німці скріпили свою оборону і ми понесли тяжкі страти, — говорить урядовий рапорт, — але вороги понесли ще більші страти. Прибутє нових військ скріпило боєву лінію Німців, але вони не будуть в силі відперти нашого нападу".

Москалі признають ся до тяжких страт і заповідають, що Німці, скріплені новими силами, не зможуть витримати їх нападу. Зі сих слів можна пізнати московську глупоту. Коли Німці меньшими силами задали Москалям так тяжкий удар, то чому не мало би їм се удати ся вдруге, коли зістали скріплені новими відділами війська.

НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР УДАЄТЬ СЯ НА ТЕРЕН ВІЙНИ З РОСІЄЮ.

Лондон, 1. вересня. — З міста Гаги (Голяндія) доносять, що там наспіла вість про виїзд німецького цісаря на поле війни з Росією. Як звісно, перебував він доси в головній кватирі військ, які оперують у Франції.

З того догадують ся, що вислід війни з Францією належить уважати вже за порішений в користь Німеччини.

НА ПРИКАЗ ЦАРЯ ЗМІНЕНО НАЗВУ МІСТА „ПЕТЕРБУРГ" НА „ПЕТРОГРАД".

Петербург, 1. вересня. — Російський цар видав приказ, на підставі котрого змінено дотеперішну назву міста „Петербург" на „Петроград".

Столицю Росії Петербург заложив цар Петро Великий в р. 1702. В році 1712 одержало місто назву „Петербург". Цар Петро, який перевів основну реформу в російській державі, взорував ся на Німеччині. З тих часів приняло ся в російській мові дуже богато німецьких слів, яких уживають ще доси. Теперішний цар Миколай, з причини „великих побід" над Німцями, так їх зненавидів, що приказав змінити назву своєї столиці, аби не остало найменьшого сліду з німецької назви міста.

ВІЙНА НІМЕЧЧИНИ ПРОТИ ФРАНЦІЇ.

СТРАХ ПЕРЕД ДРУГИМ СЕДАНОМ.

Лондон, 1. вересня. — Загально надіють ся, що Німці ударять нині зі здвоєною силою на Французів і їх союзників, щоби через сьвітлу побіду звеличати 44-літну річницю битви під Седаном.

На цілій боєвій лінії кипить сильна боротьба. З Парижа доносять урядово, що німецьке праве крило безупинно посуває ся все дальше наперед. Подрібних вістий з поля війни нема жадних. Де находить ся англійська армія, рівнож не знати.

Дня 1-го вересня 1870 р. віднесли Німці сьвітлу побіду над француськими військами під Седаном. Француська армія в силі 60.000 мусіла піддати ся. Тоді дістав ся у німецьку неволю також і француський цісар Наполеон III.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ:

Після послідних вістий ведеть ся перша рішаюча битва між Австрійцями і Москалями здовж боєвої лінії, почавши від Дністра аж до Висли. Певний вислід сеї битви покищо незвісний. В тій битві беруть участь 1½ міліонові армії по обох сторонах. Ся битва належить до найбільше кривавих, які дотепер мали місце.

Послідні телеграми з Петербурга доносять, що Москалі віднесли велику побіду над Австрійцями в Галичині і в Польськім Королівстві. Після тих донесень Австрійці мали стратити около 23.000 в убитих і ранених. До головної битви в Польськім Королівстві мало прийти коло Люблина, де Австрійці мусіли повернути через ріку Вислу. Головна битва в Галичині мала відбути ся на північ і на схід від міста Львова. Про дійсний вислід сеї битви годі наразі щонебудь певного сказати, бо майже всі донесеня про сю битву походять виключно з російських жерел.

Коли би навіть дійсно приняти, що Австрійці потерпіли так великі страти, то рівнож треба припускати, що й Москалі не вийшли без великих страт. Розходить ся більше о се, чи Австрійці мусіли уступити, чи дальше держать ся на своїх становищах.

Натомісць у Східних Прусах похід Москалів зовсім здержанний. Російську армію в силі 3 корпусів (70.000) взяли Німці в полон. Кріпости Аленштайн і Кенігсберг находять ся дальше в руках Німців. Належить припускати, що Москалі по тих великих стратах уступлять зовсім зі Східних Прус. Після петербурських донесень збирають Москалі великі сили, щоби ударити на Німців в напрямі міста Познаня.

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

Послідні два дні принесли Німцям знова цілий ряд нових побід. День річниці битви під Седаном обходили Німці в сей спосіб, що ударили на цілій боєвій лінії з великою силою на ворогів.

Найбільші страти понесли Французи на лівім крилі. Ціле ліве крило мусіло уступити під напором Німців і заняло послідне оборонне становище здовж другої боєвої лінії: Амєн, Лафер, Ляон, Рем і Шальон. Однак належить надіяти ся, що Німцям скоро удасть ся переломити і сю другу лінію, а тоді облога Парижа буде неминуча.

Центр і праве крило француської армії находять ся все ще при кріпостях першої лінії оборонної: Верден, Туль, Епіналь і Бельфор.

Взагалі беручи, положенє Французів і їх союзників представляєсь безнадійне. Військові знатоки кажуть, що кампанія у Франції небаром скінчить ся цілковитою побідою Німців.

В ДЕНЬ БИТВИ ПІД СЕДАНОМ.

Вашінґтон, 1. вересня. — Німецький посол у Вашінґтоні одержав урядові відомости слідуючого змісту:

„Ген. фон Клюк заняв місцевість Конбл, щоби ударемнити напад француської армії з боку.

„Ген. фон. Більов полонив англійську піхоту і розбив сильну француську армію коло Кантен. Один відділ під командою ген. фон Гавзен прогнав Французів через ріку коло Ретель.

„Князь Віртемберський перейшов ріку Мез.

„Наслідник німецького цісаря заняв укріплене місто Монмеді, полонив цілу залогу і посуває ся здовж другого берега ріки Мез.

„Баварський наслідник престола і ген. фон. Герінген бють ся з Французами на території француської Льотаринґії.

„Нині — се день річниці битви під Седаном. Німецька армія обходила сей ювилей торжественно, відносячи нові сьвітлі побіди як у Франції так і у Східних Прусах.

АНҐЛІЙСЬКА АРМІЯ ЗОВСІМ РОЗБИТА.

Лондон, 31. серпня. — Від англійського кореспондента з міста Амєн надійшли слідуючі лихі вісти:

„Се дуже прикра справа для мене подати дійсне положенє нашої армії. Але на ніщо не придасть ся довше таїти правду.

„Як могуча филя, Німці заливають Францію і посувають ся щораз дальше в напрямі Парижа. Хиба лише яке чудо могло би виратувати Францію і її союзників. Розмірно мала наша англійська армія не є всилі здержати походу Німців, яким прибувають на поміч щораз то нові безчисленні війська. Наша армія, розбита на кілька частий, находить ся в крайній небезпеці.

„Головну кватиру нашої армії перенесено до міста в напрямі Парижа, але й тут вона довго не може остати".

ЯК ЗВИЧАЙНО.

Лондон, 1. вересня. — Послідні урядові вісти з Парижа доносять, що Французи і союзники держать ся добре

і відпирають напади Німців з великим успіхом. Лише ліве крило мусіло з „тактичних зглядів" подати ся назад перед великою перевагою Німців і заняти оборонне становище здовж другої оборонної лінії.

Страти великі, але їх заступлено новими силами. Настрій і запал серед жовнірів знаменитий.

Коли порівнати всі попередні французькі рапорти урядові від початку війни, то всі вони однаково звучать: Боремо ся з добрим успіхом. Подаємо ся назад. Настрій серед жовнірів знаменитий і т. д. В послідних днях не подають вже ні французькі ні лондонські телеграми жадних подробиць з поля битви. З того можна заключати, що справа на терені війни представляєть ся для Французів майже безнадійно.

ПАРИЖ ДРОЖИТЬ ПЕРЕД „ЦЕПЕЛІНАМИ".

Париж, 1. вересня. — В місті великий переполох. Всі зелізничі стації переповнені мешканцями Парижа, які з великим поспіхом утікають з міста до полудневих провінцій Франції.

Німецькі бальони безнастанно кружать над Парижем. Комендант міста видав з тої причини приказ, щоби вечером і в ночи не освітлювано улиць міста.

З полудня надходить богато поїздів з жовнірами і поживою.

Париж стоїть вже готовий до оборони.

ФРАНЦІЯ ПОТІШАЄТЬ СЯ.

Лондон, 1. вересня. — Бувший французький президент міністрів Клємансо заявив, що Німці не відважуть ся облягати Парижа. **„Місто Париж є завелике, — каже Клємансо, — щоби Німці могли його облягати. На се треба більше часу і більше війська".**

Недалекий час покаже, чи Німці налякають ся остороги Клємансо і чи відступлять від наміру облоги Парижа.

НОВІ НІМЕЦЬКІ ГАРМАТИ ДО ОБЛОГИ ПАРИЖА.

Амстердам, 31. серпня. — Німецька фабрика гармат (Круппа) віддала вже до ужитку німецькій армії тяжкі гармати, призначені до розбивання сильнійших фортів. Є се гармати 47 центиметр. калібру. Вони стріляють на віддалене 37 км.; один набій важить 1.200 кг. Гармати є прикріплені на тяжких лафетах (підставах), умішених на 24 сталевих колесах. Один вистріл коштує 4.500 марок (около $1.250).

Повисше згадані гармати мають бути призначені до облоги Парижа і находять ся вже в дорозі.

2,000.000 НІМЕЦЬКИХ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

Берлін (через Лондон), 31. серпня. — Який запал огорнув німецький нарід до війни з ворогами, можна пізнати хоч би з того, що поверх 2,000.000 добровольців зголосило ся до військової служби.

—o—

ТУРЕЧЧИНА ПРОТИ АНҐЛІЇ.

НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ АНҐЛІЇ ЗІ СТОРОНИ ТУРЕЧЧИНИ.

Вашінґтон, 31. серпня. — До німецького посольства у Вашінґтоні наспіла вість з Берліна, яка доносить про наслідки війни для Анґлії на случай, коли Туреччина виповість Анґлії війну.

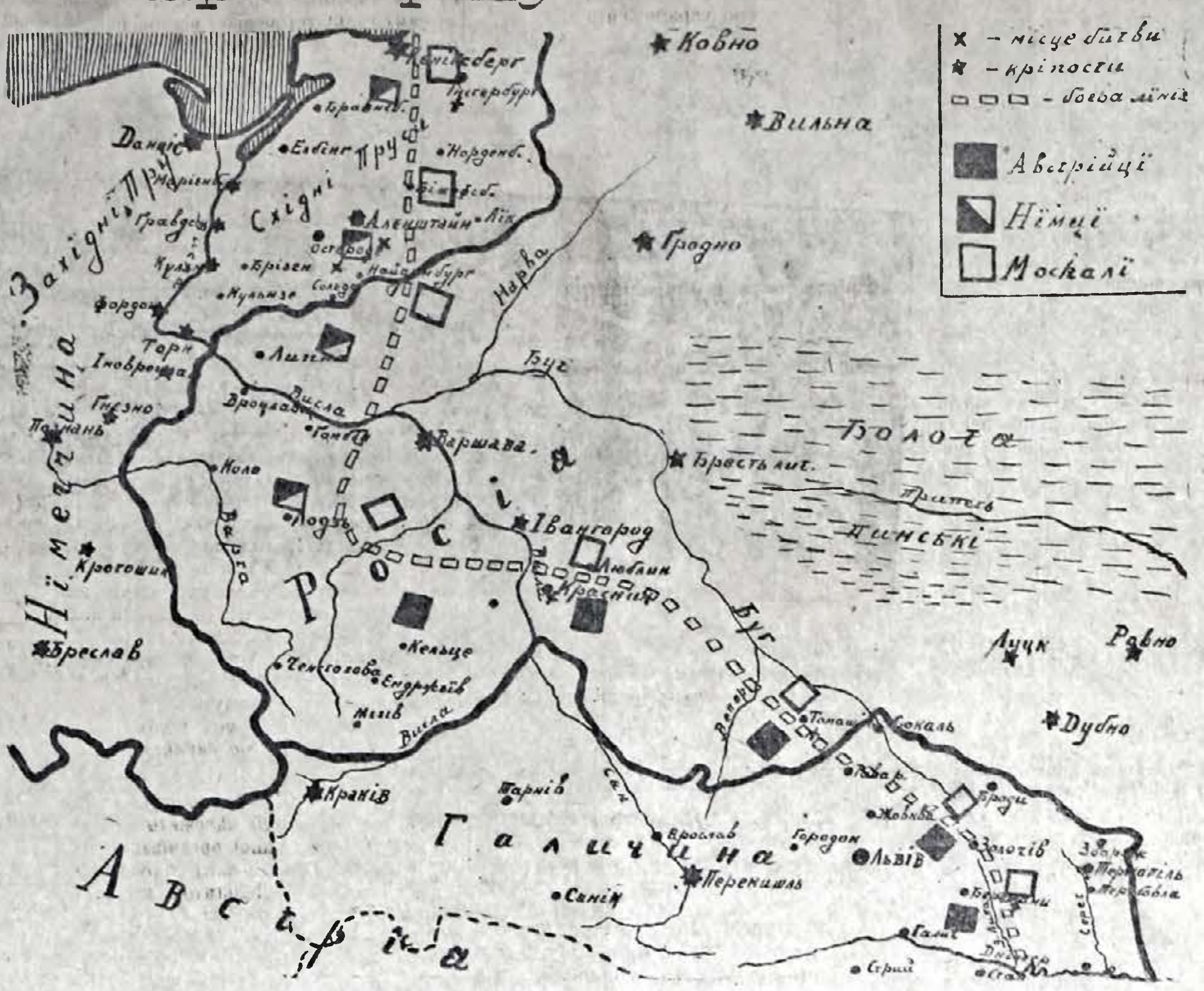
В телєґрамі є згадка про бесіду бувшого міністра Борнса, яку він виголосив в анґлійськім парляменті. В своїй бесіді виступив він остро проти шкідливої полїтики президента міністрів сер Едварда Ґрея. Дальше згадав про небезпеку повстаня магометанського населеня в анґлійських кольоніях. Також і положене Анґлії в Індіях є не дуже корисне, бо кождої хвилї можна там надіяти ся загальної ворохобні.

Тасама телеграма доносить, що небаром виповість Туреччина війну Анґлії і Росії. Належить припускати, що Туреччина буде старати ся втягнути до війни всіх магометан. В Царгороді вже від довшого часу запанувало велике огірчене проти Анґлії. Тому можна сподівати ся, що з проголошенем війни Туреччиною Анґлія не лише в Европі, але також у всіх кольоніях буде сильно загрожена.

ТУРЕЧЧИНА ГОТОВИТЬ СЯ З ПОСПІХОМ ДО ВІЙНИ.

Лондон, 31. серпня. — В анґлійських урядових кругах надіють ся, що кождої хвилї належить сподівати ся проголошення війни Туреччиною. Се є питане може кількох годин. Всі старання Анґлії,

Карта терену війни з Росією.

На повисшій карті є представлена боєва лїнія на терені війни між Австрією і Німеччиною а Росією на підставі послідних вістий з поля битви.

Головна боєва лїнія зачинаєть ся коло Днїстра і тягнеть ся на схід від міста Львова, відтак йде через Польське Королївство (коло Томашева, Люблина і Лодзї) і Східні Пруси аж до Балтійського моря.

Послїдні телєґрами доносять, що між Австрійцями і Москалями кипить завзята крівава боротьба. До головних битв прийшло на схід і північ від міста Львова, відтак коло Томашева і Люблина (в Польськім Королївстві). Хоч деякі телєґрами приносять вісти про великі страти Австрійців, то рішаючий вислід битв ще незвісний.

Коли сї вісти є правдиві і Австрійцї по великих стратах мусїли опустити дотеперішні становища, то австрійські армії в Галичині і Росії подадуть ся назад в напрямі кріпости Перемишля і тут займуть оборонне становище.

Німці у Східних Прусах упорали ся вже з Москалями, беручи в полон 70.000 російську армію. У Східних Прусах находить ся ще друга російська армія коло німецької кріпости Кенігсберг, проти котрої поспішила німецька армія по побіді під Таненберґом.

Отже цїлий плян Москалів, щоби перейти Вислу у Східних Прусах і розпочати похід на Берлїн, пішов в дубину. Догадують ся, що Москалі видумали вже новий плян, щоби лише дістати ся до Берлїна. Їх сили звернуть ся правдоподібно здовж обох берегів ріки Висли в напрямі німецької кріпости Ґнезна і Познаня. Чи і сей другий плян не удасть Москалям як перший — се покаже недалека будучність.

Франції і Росії в Царгороді не удали ся. Воєнна партія, яка тепер рядить Туреччиною, прийшла до переконаня, що в теперішній хвилї лучаєть ся Туреччині найлїпша нагода, аби відібрати хоч в части се, що стратила в часі балканської війни. Передівсїм розходить ся їй о Егейські острови, які загорнула Греція.

Німецькі офіцири находять ся вже в Туреччині, щоби обняти провід у війні. Коли Туреччина нападе на Грецію, тоді безперечно вишле Анґлія і Франція свою фльоту, щоби знищити всі турецькі кораблі.

Анґлійське правительство дало Туреччині ясно до зрозуміня, що вона через виповіджене війни видала на себе засуд смерти.

Анґлія, яка сама тепер у великій небезпеці, грозить Туреччині, що змете її з карти сьвіта. Туреччина дуже добре знає, що колиб вона і не брала участи у війні, а Росія побідила би Австрію і Німеччину, Росія загорне Царгород. Тому Туреччина рішилась станути по стороні Австрії і Німеччини.

Чи треба богато Союзів?

Недавно помістила „Народна Воля" допись якогось будімто члена старого Союза, котрий між иншим висказав таку гадку:

„Хоч би було навіть пять Союзів, то ще про той нарід, що єсть в Америці, замало".

Хочемо тут вказати на се, що сей погляд дописувателя „Народної Волї" і самої редакції, яка мусить годити ся з тим, що містить, — є цілком фальшивий, а ширене таких поглядів може загальній справі тільки принести шкоду.

* *

Приглянь мо ся ближше тій справі на прикладах.

Ось подібну до нашої запомогової організацію мають Поляки в Шікаґо, Ілл. Називаєть ся та польська організація „Звйонзек Народови Польскі". Се товариство має 110.000 членів. Видає воно для своїх членів дневник, тижневник і ріжні книжки; удержує в Ню Йорку (на 2. евені) свій еміґраційний дім; удержує ріжні польські школи по містах у Злучених Державах; дає підмоги дітям членів на науку у висших школах; збирає великі суми на польські національні цїли, приміром торік зібрало се товариство $50.000, які вислало до Галичини на оруже для польських стрілецьких товариств проти Росії і т. д. і т. д. Притім „Звйонзек Народови Польскі" має вже 2 міліони долярів маєтку, які є загальним польським добром. Се товариство має силу і грає вже поважну ролю в житю американських Поляків.

Розумієть ся, воно ще може бути більше і безперечно, що воно ще зросте.

Але коли би замісць того 110.000-ного „Звйонзку" було — як хоче дописуватель „Н. Волї" — більше „Звйонзків", наприклад 11 по 10.000, то чи була би з того для загалу польського народа більша користь?

Безперечно, що ні, бо ті малі товариства ледви клигали би, ледви зводили би кінці до купи і для загально-народної справи майже нічого не могли би зробити.

А чи були би кориснійші для членів?

Також ні! Передівсїм і загально-народні справи є також справами членів і наприклад зі шкіл, із запомог для дітий та з видавництв користають самі члени; а з еміґраційного дому як не члени, то їх свояки. А дальше, коли є одна організація замісць десятьох, то ціла адміністрація є упрощена, отже і меньше коштує; також видавництва, коли вони є з більшим підприємством, коштують розмірно богато таньше і можуть бути далеко лїпші від тих, на які може здобути ся маленька організація.

Вкінци ще одна, також дуже важна річ. Чим більша організація, тим вона сильнійша і богатша і з уваги на те певнійша від маленької організації, котра має слабе оперте і дає слабу запоруку своїм членам на їх користи, які можуть мати з такого товариства.

Отже ясна річ, що чим товариство більше, тим лїпше для членів і для загально-народної справи.

Тому то нема сумніву, що жаден розумний Поляк не сказав би: Розбиймо „Звйонзек Народови Польскі" на 11 10-тисячних або на 22 товариства 5-тисячні, але противно, сказав би ще: **Побільшімо ще нашу організацію в пятеро, аби члени і цїлий нарід міг з неї мати ще більші користи ніж тепер.**

* *

Або візьмімо за приклад наше українське асекураційне товариство „Дністер" у Львові. Завдяки тому, що воно одно, велике, що обіймає цїлу східну Галичину і Буковину, воно стало сильним, можна навіть сказати — могутним товариством як на наші сили в Галичині. Яко сильна і богата інституція може „Дністер" як слїд сповнити свою задачу, служити совісно українському народови та нести йому дійсну поміч в нещастю. Крім тої великої і совісної помочи погорільцям, яку наші брати в старім краю вміють оцінити, дбає товариство „Дністер" також і про загально-народні справи. Дає воно щорічно десятки тисяч корон на українські народні цїли, передівсїм на школи; у Львові будує і скуповує доми, де примїщує українські приватні школи, аби дїти робітників Українців не вчились в чужих школах. Вкінци треба зазначити, що товариство „Дністер" дає удержане майже 200 незавизимим від польських верховодів українським урядникам та удержане або бодай заробок 1.500 агентам по наших селах в Галичині; а також і те, що „Дністер" має вже 5 міліонів корон ($1,000.000) маєтку, який також треба вважати добром нашого народа.

Коли ще до того згадати, яку повагу, значіне і довіре має товариство у своїх, а також і в чужих, навіть поза границями держави, то стане ясно, що значить **одна велика організація.**

А що було би, коли би на місце одного великого „Дністра" було кілька малих Золотих і Гнилих Лип, Стрипи і т. д.?

Передівсїм адміністрація була би дорожша; дальше була би меньша запорука для членів на забезпечене їх майна; не хотіли би великі реасекураційні товариства приймати їх до частиної обезпеченя; люди не мали би довіря до таких малих і непевних товариств — і вкінци вони падали би одно за другим. Отже члени могли би замісць користи мати ще страту. А вже й не говорити, аби були з таких малих товариств який хосен для загалу українського народа. Натомісць могла би бути корист для ворога, бо наприклад Поляки скористали би, а у падку нашого товариства і закладали би по наших селах агенції свого товариства.

* *

Таксамо як із „Звйонзком Народовим Польським" або з „Дністром" — стоїть також справа **і з українськими запомоговими товариствами у Злучених Державах північної Америки.**

Коли би тут була одна велика українська запомогова організація, то вона могла би давати великі користи не лише своїм членам, але й цїлому загалови тутешних Українців.

Приглянь мо ся, чи ми могли би дорівнати „Звйонзкови Народовому Польському", коли би зібрати Русинів-Українців, членів ріжних запомогових товариств в одно товариство. Подамо тут в приближеню число тих членів:

Соєдиненіє (угро-руське)	34.000	членів
Р. Н. Союз (старий)	21.000	„
Р. Н. Союз (новий)	4.500	„
Общество русс. Братств (кац.)	9.000	„
Взаимопомощь (кац.)	7.000	„
Собраніє (угро-руське)	1.200	„
Гайдамаки	700	„
Провидїніє	500	„
Разом	77.900	членів

Отже з того виходить, що у 8-ох організаціях є меньше-більше 77.900 членів.

Але треба знати, що Русини-Українці тиснуть ся ще й по чужих товариствах. І так якесь число наших людий є в польськім „Звйонзку Народ. Польскім" (може з 5.000 членів), а також у словенській „Пенсильванійській римсько-і грецько-католицькій Єдности" (може з 1.500 членів).

Коли приймемо, що в тих двох чужих товариствах є наших членів разом 6.500, то разом з членами з попередних 8-ох організацій, яких є 77.900, — **було би загалом 84.400 Русинів-Українців, що належать до 10-ох запомогових товариств у Злучених Державах.**

* *

Сила доволі велика, майже 100-тисячна громада, майже стільки членів що в „Звйонзку Народовім Польськім".

Але що з того, коли се не одна сильна, могуча, кріпко зорганізована громада, але 10 (десять) малих громад. Одна трохи більша, друга меньша, а третя ще меньша...

Десять організацій, десять адміністрацій, десять малих і несправних машин.

Кождий малий варстат виробляє гірші і дорожші вироби ніж великий варстат.

Отже нема сумніву, що таке запомогове товариство може приносити малі користи своїм членам, а на поміч загалови навіть не може числити.

* *

Найрозумнійша річ була би, як би тих 84 тисячі членів, синів нашого народа зєдинити в **одно** товариство.

Але чи се можливе?

Скажемо отверто, що се неможливе, бо передівсїм ті члени ділять ся на три різко розєднані табори, які між собою більше або меньше ворогують. 1) Угорські Русини, яких загал все держить ся осторонь від своїх галицьких братів і стараєть ся жити у відокремленю; 2) галицькі Українці; 3) москвофіли, з якими спільне пожите неможливе поти, поки будуть москвофілами.

Найбільше зорганізованих членів є у угорських Русинів, бо є около 35.000.

Потім ідуть галицькі Українці; їх зорганізованих, разом з невеликою горсткою сьвідомих Українців з угорської Руси буде около 28.000.

Вкінци москвофілів 16.000 і неріжних, згладно незнаних 5.400 членів.

Тепер поглянемо, хто найбільше розбитий: угорських Русинів 35.000 має дві організації; москвофілів 16.000 має також дві організації, а нас, галицьких Українців 28.000 має аж 4 організації.

* *

Чи стільки аж запомогових організацій потрібно, показав досьвід. А саме показало ся, **що з них тільки одна росте.**

З того видно, що серед нашого народа є зрозуміне значіня орґанїзациї; видно, що в зворот на простий шлях, який веде до єдности, до сили, до добра загалу.

По тім можна сподївати ся ще красших успіхів. Нехай тільки розширить ся народна сьвідомість і на ті маси, що ще пропадають під ворожими їм впливами, то українська орґанїзация у Злучених Державах виросте в могучу силу.

Любов до Росії.

Коли спитаєте ся темного, непросьвіченого Москаля або кацапа, чи він любить Росію, то він відповість, що любить.

А коли спитаєте ся, що то є Росія, то він скаже, що держава, себто: уряд, військo і цар.

Значить, що такий темний Москаль або кацап любить російський уряд, російське військо і російського царя. Се його Росія.

Чому він любить таку Росію?

Бо його так навчили. В Галичині кацапські провідники, а в Росії попи, котрі більше боять ся уряду ніж Бога.

* * *

З такою „наукою", з таким своїм політичним „сьвітоглядом" приїхало також і до Америки трохи Москалів, а далеко більше галицьких кацапів. І тутки, в републиканських Злучених Державах, люблять вони тусаму Росію, що любили в старім краю.

Чому?

Певно, що не з туги за царем, за його урядом і його військом, але з т е м н о т и. Так їх навчили і вони більше нїчого не знають.

* * *

Скажете може, що прецінь Злучені Держави се край свободи, без царів, без царських „чиновників", без царського війська, тож кождий чоловік повинен полюбити тутки волю, свободу і бачити ту ріжницю, яка є межи Злученими Державами і державою царя, а тимсамим повинен зненавидїти самодержавну Росію?!...

О, ні! В о л ь н о с т и н е є н и с а - м і д л я т е м н и х л ю д и й! Бачите, що в Австрії з конституциї Русини спершу майже нїчого не користали, а се тому, бо були темні і не вміли скористати. Аж вміру зросту просьвіти почали вони щораз більше користати з конституциї. Буцїмто „даровані" права **мусїли злобувати боротьбою, а найсильнїйшим чинником в тій боротьбі була, є і буде все просьвіта.**

Завезіть темного чоловіка, чи він Русин чи Москаль чи Серб, до найсвобіднїйшої країни, наприклад до Швайцарії чи до Злучених Держав, то він з тої свободи дуже мало буде користати, а все тільки тому, що він темний, що непросьвічений і н е в м і є з н е ї с к о р и с т а т и.

Яркий примір маємо хоч би на Канаді, де панують просьвічені народи Англійці і Французи, а наші братя, хоч є зараз треті щодо числа населеня, з тої простої причини, що не доросли осьвітою сим народам, вислугують ся тільки англійським політичним партіям, хоч могли би (коли би були більше просьвічені) бути рівними горожанами з Англійцями і Французами та виступати в неоднїй акції самостійно і повеличатись успіхами.

* * *

Отже тільки з **темноти** непросьвічені Москалі і кацапи люблять ту Росію, під якою розуміють царя, уряд і військо.

Спитайте ся їх, чи бажають вони побіди т і й Росії, то безперечно відповідять вам, що бажають.

А скажіть їм, що ви бажаєте т і й Росії погрому, то вони вас будуть уважати за свого найбільшого ворога.

* * *

Тому то читають вони (як вміють) тільки кацапські ґазети як „Правда", „Свѣтъ" і „Русскій Эмигрантъ", бо редактори тих ґазет пишуть так, як вони думають.

А натомісць ворожо відносять ся наприклад до російської поступової ґазети „Русское Слово" і до українських ґазет лише з тої причини, що вони не хвалять тої „возлюбленної" ними Росії, з царем та його урядом і військом.

Ворог самодержавної Росії — се їх ворог і конець. Більше вони над тим не застановляють ся. Своєї любови, а ненависти других до царської варварської Росії вони не розуміють, бо не було кому їм того пояснити і тому дивлять ся на се як чоловік, що з голоду в піст дістане слїпоти.

* * *

Не знають вони того і не розуміють, що коли люблять царську самодержавну Росію, значить царя та його уряд і військо, **то рівночасно з тим люблять також ті всї кайдани, ті всї тюрми, ті всї муки, ті всї шибеницї і ту цїлу тяжку і гірку неволю, яку цар і його уряд наложили на всї народи Росії, отже і на московський, а яку піддержують при помочи свого війска.**

А тимсамим н е л ю б л я т ь в о н и т и х б і д н и х н а р о д і в, я к і с т о г н у т ь п і д с е ю н е в о л е ю; а особливо тих добрих синів і дочок усїх народів російської держави, котрі **відчувають** сю неволю і проти неї борють ся та за свою посьвяту для лїпшого житя загалу — м у с я т ь т е р п і т и т і т я ж к і м у к и, м у с я т ь п р о л и в а т и с л е з и і к р о в, а н а в і т ь г и н у т и н а ш и б е н и ц і.

Темні Москалі і кацапи мусять ненавидїти тих мучеників за волю всїх народів російської держави тому, бо ті мученики є ворогами „возлюбленной Россіи", зложеної з царя та його уряду і війска.

* * *

Лише з темноти і несьвідомости ненавидять вони найлїпших синів і дочок народів Росії **і всїх тих, що стають в їх обороні, а виступають проти царської Росії.**

Отже з темноти і несьвідомости ворожо відносять ся вони також до московських поступових та до українських ґазет.

Будете їм пояснювати так:

— Алеж, люди добрі, анї московська поступова ґазета „Русское Слово" анї українські ґазети не є ворогами н а - р о д і в Росії: **вони не є також ворогами московського народу.** Вони желають всїм народам, що стогнуть під царським ярмом, свободи і то як найширшої. А коли вони желають погрому царській самодержавній Росії, то значить цареви, його урядови і його військови, то лише тому, **щоби зломити самодержавє, ту проклятy нелюдську неволю.** Бо знана річ, що самодержавє тільки тоді скінчить ся, як воно буде побите. Коли ж би воно, не дай Боже, побідило, то **неволя в Росії ще скріпить ся.** Люди на війнї чи сяк чи так застелять трупами поля; навіть побідник звичайно більше тратить війска, але для щастя поневолених народів у Росії не треба побіди самодержавного царя, його уряду і його війска, тільки власне навпаки — погрому, розбитя. Адже ще памятаєте, що австрійський уряд дав вольности народам по погромі під Кеніґрецом, а російський такcамо давав вольности по невдачах у кримській війнї та по погромі в японській війнї. **Отже цар програв, а нарід виграв,** бо все так було, є і буде, що цар дїлить ся властию зі своїм народом тільки тоді, як ослабне, як не може тої власти удержати у своїх руках. З того виходить ясно як на долони, що той лише є приятелем всїх народів Росії, отже і московського народа, хто хоче, аби цар програв. А натомісць кождий, хто хоче, аби цар виграв війну і тимсамим скріпив свою власть та ще більше здусив народи Росії, — є власне ворогом тих народів, бо є противником волї для них.

Народам Росії не треба побіди у війнї. — їм треба побіди над самодержавєм, а першою дорогою до сеї побіди є царська невдача в теперішній війнї, якої повинен йому желати кождий свободолюбивий чоловік.

Так ви скажете темним Москалям і темним кацапам, але вони в се не повірять, бо в їх темні голови довго довбнею вбивано инший „сьвітогляд" — з „йором" і царем.

* * *

Одначе на се не треба зважати. Все і всюди темним треба роз'ясновати голови, а чей щось і там дістанеть ся. З кождого дїла, з кождої працї, з усякого заходу якийсь слїд мусить лишити ся.

Тож повторяйте незрячим, нехай не вірять царським наймитам з кацапських ґазет. Се слуги, раби царські і мусять служити царському урядови. Правдиві Москалї, що люблять і борють ся за волю, плюнули би на наше кацапське сьмітє.

Скажіть незрячим, що навіть найбільший московський поет, А л е к с а н д е р П у ш к і н сказав так про царську Росію:

„Въ Россіи нѣтъ закона,
А столбъ и на столбѣ корона".

(по українськи:)

„Немає в Росії закона,
Лиш стовп і на стовпі корона".

І скажіть їм, що сей стовп час вже повалити!

Сьвітлій XIII. Конвенциї Р. Н. Союза шле щирий привіт

Редакція.

Перед Конвенцією.

За час 20-лїтного істнованя нашої орґанїзациї ще нїколи не було стільки конвенцийних проєктів як перед теперішною конвенцією. Вже з того видно, що члени Р. Н. Союза заінтересували ся у великій мірі будучою долею своєї рідної інституциї і хотїли би поставити сю інституцію на таких кріпких підвалинах, які не подали б ся під нїяким можливим ударом.

Хто читав розважно теперішні конвенцийні проєкти, сей мусів прийти до переконаня, що многі з них мають велику вартість, а коли вони зістануть ухвалені і стануть ся обовязуючим законом — принесуть безперечно немалу користь нашому Союзови. Деякі проєкти не були як слїд їх авторами передумані і через те вони мабуть не прийдуть навіть під загальну дискусію. О скільки всї ті проєкти дадуть ся припоровити в практицї, покажеть ся щойно на конвенциї, тож ми тут застановляти ся над ними не будемо.

Коли головний екзекутивний комітет Р. Н. Союза рішив ся приспішити XIII. головну конвенцію, то мусів мати на те якісь дуже важні причини, а що тих причин не подано ще й доси до публичного відома, то се є ясне кождій розумній людині. Коли деякі українські орґанїзациї в Америцї не уважають за відповідне зрадити ся перед цїкавим загалом зі своїм числом членів і з придбаними собою фондами, то тим більше прислугувало таке право головному зарядови нашого товариства, який не хотїв і не міг зрадити своїх плянів перед цїкавими критиками... Вороги нашої орґанїзациї хотїли навіть збити собі відповідний капітал з приводу неоголошеня причин приспішеня теперішної конвенциї, але се їм не вдало ся... Всю свою злобу і заїлість виспали вони на голови членів головної управи ненависного їм „малоросійського" Союза, а тут мов на злість майже кождий проєктодавець кличе до делеґатів: „Вибирайте всїх дотеперішних урядників наново, бо ми маємо до них повне і необмежене довірє". Не сподївали ся „приятелї" нашого Союза такого болючого удару за свою „прихильність" до бідного, побаламученого народа... Вони воспускали носи, позагинали під себе хвости, тай — замовкли.

Називали людиска наших головних урядників усякими можливими й неможливими іменами, приписували їм найріжнороднїйші пороки і хиби, напятнували їх „деспотами" і „кривдителями" народа, а вони сьміяли ся з того в кулак, бо не бачили за собою нїяких провин. Одинокою їх провиною — а вона найбільше колола в очи наших ворогів — є дбайливість про долю Р. Н. Союза, про повірене їм народне майно і добро. Чи з такою провиною можна лякати ся стануги перед народний суд? Мабуть ні! А впрочім конвенция мати-ме змогу провірити як найдокладнїйше їх дворічну дїяльність і при тій нагоді викрити всї прогріхи „деспотів" Р. Н. Союза...

Ми сказали на початку, що жадна з попередних конвенций нашої орґанїзациї не інтересувала нашого загалу так, як теперішна XIII. конвенция. Се стало ся між иншим тому, що нарід зорієнтував ся в ситуациї і на підставі свого власного досьвіду прийшов до переконаня, що власне та конвенция, а не инша, мусить порішити такі квестиї, яких доси ще нїколи не порішувано.

До переведеня ріжнородних конвенцийних ухвал вибрав собі нарід своїх відпоручників. На поклик свого начальства зїдуть ся ті відпоручники-посли у призначене місце і почнуть радити велику народну раду. Не легка се задача! Чоловік заки рішить ся піднести свій голос у якійсь справі, мусить наперед добре застановити ся, чи той його голос вийде на добро чи може на шкоду дорогої собі орґанїзациї. Він мусить радити ся своєї совісти, свого серця і свого розуму, щоби опісля не треба каяти ся якогонебудь нерозважного слова чи вчинку. Аж страшно нераз стає чоловікови на саму гадку тої великої відповідальности, яку він переняв на себе добровільно, щоби послужити загальній народній справі. Чи треба кому бояти ся тої відповідальности?... Се залежить в головній мірі від того, з якими намірами вибирасть ся делеґат на конвенцію. Коли у него совість чиста, коли він не має на приміті нїяких особистих інтересів, коли його серце не виповнене злобою і ненавистю до поодиноких учасників конвенциї, коли він не є впертий і зарозумілий, коли без упередженя послухає доброї ради досьвіднїйшої від себе людини, коли врешті він руководить ся тільки загальним добром орґанїзациї, — то такому делеґатови пійде всьо гладко, а ще навіть зискає собі загальну симпатію міз учасниками конвенциї.

А чи делеґати поодиноких відділів нашої орґанїзациї мають усї ті прикмети, якими повинен визначати ся правдивий народний заступник? Так! Ми певні, що на XIII. головній конвенциї Р. Н. Союза не буде й одного чоловіка, який би не знав або не розумів, по що він властиво на конвенцію приїхав. Ми певні, що відпоручники наших відділів будуть супроти себе чемні й вирозумілі, що вислухають кождого бесїдника уважно і терпеливо, що будуть для кождого справедливі і не зроблять нікому кривди, а найважнїйше: **не скривдять своєї власної орґанїзациї!**

Кажемо ще раз і підчеркуємо: **Від теперішної конвенциї залежить в цїлости будуча доля нашої орґанїзациї!** Яка буде ся доля — се лежить у руках тих П. Т. Делеґатів і Делеґаток, котрі почавши від сього понедїлка будуть радити над повіреним собі добром своєї-ж таки народної інституциї. Добрі будуть Ваші ухвали — нарід Вас поблагословить; зробите якусь похибку — будете опісля жалувати самі, а з Вами і ті сотки членів, які тепер надїлили Вас своїм мандатом і своїм довірєм.

Від себе не даємо щаи. Учасникам конвенциї нїяких порад, бо віримо, що кождий з них зробить і без того свою повинність. Тут впрочім нїякі поради на нїщо не придадуть ся, бо доперва на самій конвенциї покажеть ся ясно, що, кому, коли і як зробити. Коб лише згода і добра воля, то всьо пійде гладко!

Желаємо всїм Вп. Учасникам XIII. Головної Конвенциї Руського Народного Союза як найлїпших успіхів і кличемо в імени всїх членів нашої орґанїзациї: Многая лїта! Витайте нам!

До відома Вп. Делеґатам і Делеґаткам!

XIII. ГОЛОВНОЇ КОНВЕНЦИЇ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦЇ.

У відповідь на деякі запити повідомляє ся отсим всїх інтересованих, що на XIII. Головній Конвенциї Р. Н. Союза в Бофало, Н. Й., будуть приняті лише ті делеґати, яко правні заступники даних відділів Р. Н. Союза в Америцї, котрих повновласти були заслані яко урядові повідомленя до Головного Уряду Р. Н. Союза згідно з приписами статута орґанїзациї § 19, котрих вибір зістав одобрений і принятий Головним Екзекутивним Комітетом згідно з приписами статута Р. Н. Союза і котрих імена яко правних делеґатів XIII. Головної Конвенциї Р. Н. Союза були оголошені в „Свободі", органі Р. Н. Союза.

Відділ, котрий вислав би на XIII. Головну Конвенцію Р. Н. Союза неправно вибраного і Головним Екзекутивним Комітетом не признаного делеґата, наразить себе і дану особу на непотрібні кошти, бо така особа не буде признана на Конвенциї за делеґата.

На випадок, коли би правно вибраний делеґат був перешкоджений і не міг їхати на конвенцію, то його місце може заступити його правно вибраний заступник, котрого імя було зазначене яко заступника делеґата на присланій до Головного Уряду повновласти і котрий яко такий був признаний Головним Екзекутивним Комітетом згідно з приписами статута Р. Н. Союза.

Відділ, котрий не вибирав делеґата з поміж своїх членів, а рішив дати своє заступництво правному делеґатови иншого відділу Р. Н. Союза, то таке заступництво є правним лиш тоді, коли о сім Головний Урад Р. Н. Союза був повідомлений перед одобренєм і оголошенєм делеґатів Головним Екзекутивним Комітетом у „Свободі".

Обовязком кождого Вп. Головного Урядника і Делеґата є, їдучи на XIII. Головну Конвенцію Р. Н. Союза до Бофало, Н. Й., брати зелїзничий тікет і платити відразу в обі сторони: так званий RETURN TICKET — good for 30 days (добрий на 30 днів).

Просить ся інтересованих Вп. Головних Урядників і Делеґатів, жадати такий тікет на найблизшій стациї зелїзничій Вашої місцевости, без огляду на се, до котрої компанії зелїзниця належить.

Приїхавших делеґатів буде очікувати на стациї зелїзничій в Бофало, Н. Й., комітет, зложений з членів Р. Н. Союза, замешкалих в Бофало. Комітетові будуть мати відповідні відзнаки, по котрих Вп. Делеґати можуть легко комітетових пізнати. Комітетові будуть чекати на кождій зелїзничій стациї в Бофало. Комітетові запровадять рівнож приїхавших делеґатів до бажаного готелю.

Понизше подасть ся Вп. Делеґатам близші інформациї про готелї в Бофало, Н. Й., і їх адреси. Рівнож подасть ся і цїни готелів після „американського пляну" (т. зн. помешкане з харчем) і після „европейського пляну" (т. зн. само помешкане без харчу).

	American plan.	European plan
The Stafford Hotel Co. Washington Street	$2.00	$1.00
The Vanderbilt Hotel Exchange & Washington Sts.	—	50, 75, $1.00
Hotel Avon Ellicott & Exchange Sts.	—	$1.00
Tremont Hotel Cor. Seneca & Washington Sts.	—	$1.00
Hotel Cheltenham Cor. Franklin & Chippewa Sts.	$2.00	—
The Men's Hotel Pearl & Genesee Streets	—	75 c. 50 c.
The Genesee Hotel Main & Genesee Streets	—	$1.00
The King Edward Hotel	—	75 c.
Castle Inn Co. Genesee Street	$2.50	—
Meyres Hotel 36-40 Huron Street	$1.50	—
Hotel Touraine Delaware Ave. & Johnson Street	—	$1.00

Рівнож пригадує ся Вп. Делеґатам, щоби привезли зі собою на конвенцію також повновласти, які находять ся в руках Делеґатів.

ВСІМ ВП. ДЕЛЕҐАТАМ І УРЯДНИКАМ ЖЕЛАЄМО ЩАСЛИВОЇ ПОДОРОЖИ.

ГОЛ. УРЯД Р. Н. С.

ДОПИСИ

З NEW YORK, N. Y.

Справоздане з нюйорського всеукраїнського віча з дня 22. серпня.

З огляду на теперішне дуже грізне положенє европейське завязалось тут в Ню Йорку дня 5. серпня с. р. політичне товариство „Українська Рада". Тимчасовий уряд сего товариства скликав на день 22. серпня всенародне українське віче, на котрім мало рішитись, яке маємо заняти становище ми Українцї серед сеї в історії небувалої загально европейської війни.

Прийшла означена пора на віче, дня 22. серпня о осьмій годині вечером. Обширна галя „Арлїнґтон" наповнилась битком. Було около 2 тисячі душ. Віче отворив п. Бучак. Він коротенькою та яркою промовою привитав зібраних та візвав, щоб всї як один горнулись під прапор нам дорогоцїнний нашої спільної неньки Руси-України. По промові п. Бучака вибрано п. В. Кнїгиницького предсїдателем віча, а той, покликавши на секретарів п. Корната і п. Добрянського, представив зібраним цїль та вагу віча. Просив та взивав, щоб всякі незгоди та роздори поміж поодинокими товариствами і сестрицтвами устали, щоби всї мали спільну думку і стреміли до одної цїли — до освободженя закутого царськими кайданами міліонового народу. Мусимо забути про все — мовив; — що було, то ся минуло. Не маємо часу і не вільно нам нинї під таку важну хвилю думати о наших міжусобицях. Тепер власне, коли в Европі шаліє завзята борба між найбільшими володарями сьвіта, трафляєсь нагода визволитись раз на все українському народови зпід варварської російської держави, зпід царського кнута. Ми не можемо спати, але мусимо дати ся чути сьвітови, щоб европейські дипломати заняли ся також і нашою справою — справою поневоленого та забутого всїми українського народу. Ся загально европейська — не европейська а сьвітова війна мусить поневоленим народам принести свободу та волю. Отже, дорогі зібрані, щоб ми не остали позаду инших націй, треба нам нинї добре роздумати над сею справою та треба нам ухвалити, яке становище маємо заняти під нинїшну хвилю, під хвилю сих переломових подій европейських.

Слїдуючі бесїдники п. Ковтун і п. Петрів представили зібраним житє-бутє нашого народу під обома заборами. Перший з них п. Ковтун представив національно-економічно-культурний розвій українського народу в російській державі, а п. Петрів тойже сам розвій в австрійській державі. Пан Ковтун коротко начеркнув національно-економічно-культурний розвій Українців, живучих під правлїнєм царату від 1654. року — від Переяславського договору. Змалював ріжні систематичні змаганя російської управи до цїлковитого здавленя українського народу, які увінчались забороною уживаня української мови в школах і церквах та забороною друкованя чогонебудь в тій мові. Цїль тих всїх змагань була ясна: цїлковите змосковщенє 35-міліонового народу. Пан Петрів представив зібраним трохи обширнїйше національно-економічно-культурний розвій Українцїв, живучих в границях австро-угорської монархії і доказав, що Австрія мимо ставлених перепон зі сторони польської шляхти, таки дала нам можність національного і культурного розвою, а коли ми нинї можемо стати в ряди инших культурних народів, то маємо се завдячити вправдї в першій мірі собі самим, але притім також і австрійській державі. Ми повинні отже під нинїшну хвилю стати по стороні Австрії і допомочи їй до погрому російського царату.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листї, або через експресовий або почтовий монї ордер. Монї ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісї, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

З ТИЖНЯ.

Війска Німеччини і союзників борять ся завзято дальше на тереңі, сягаючім від каналу Ламанш, який дїлить Францію і Бельґію від Анґлії, аж до границь Швайцарії. Боротьба ведеть ся по цїлих днях і ночах, а помучені вояки відпочивають дуже мало і то в мундурах та з оружем при боцї. — Бальон типу Цепелїна кинув кілька бомб на бельґійське місто Антверпію і заподїяв доволї значну шкоду. — Росія вислала до східної Німеччини великі маси війска і намагаєть ся дійти з ними до Берлїна. — Німецькі війска оперують в околици бельґійського надморського міста Остенди. — Шпиталї в Брукселї. Антверпії і сусїдних містах переповнені раненими всїляких армій. — Кардинали зїхали ся до Риму, щоби вибрати наслїдника померлого папи Пія X.

На основі тих рефератів, зібраних і еще раз вкоротцї представлених предсїдателем п. Кніґиницьким, предложено під ухвалу віча слїдуючі резолюції:

1. Взиваємо як найторжественнійше всї українські орґанізації, товариства, братства і сестрицтва, всї тутешні українські часописи і всїх поодиноких Українців, щоби під теперішну так важну хвилю занерестали безуслівно всяких спорів і міжусобиць, забули на всї давнїйші непорозуміня та зєднали ся всї а всї в імя любови до нашої спільної неньки Руси-України.

2. Застерігаючи ся, що ми не є ворогами московського народу, виражаємо нашу найвисшу погорду і обурене московському цареви, його урядам і приклонникам за закуванє 35-міліонового народу в тяжкі кайдани неволї і відібранє йому всяких прав і можности національного і культурного розвою; бажаємо варварській державі російській цїковитого погрому і розпаду, а освободженя нашого, московського і других Росією поневолених народів зпід тяжкої царської неволї.

3. Підносимо з признанем, що австрійська держава, мимо перешкод ставлених їй польською шляхтою і мимо напору уряду російського, дала таки можність Українцям, в її границях живучим, національно-політичного і культурного розвою і длятого уважаємо під нинїшну хвилю за вказане станути по сторонї Австрії і допомочи їй знищити нашого ворога, царат російський, але з застереженем і жаданем, щоби Австрія увільнила український нарід раз на все зпід опіки польської шляхти і дала йому повну свободу.

4. Взиваємо всї тутешні українські орґанізації, товариства, братства, сестрицтва і поодиноких Українців до зложеня як набільшої жертви на **„Український Боєвий Фонд"**, котрий у властивім часї поставить ся до диспозиції **„Боєвій Українській Орґанізації"** в старім краю, котра певно мусїла вже тамже в послїдних часах повстати.

5. Сї резолюції мають бути подані до відома австрійському і російському урядови за посередництвом їх тутешних амбасадорів, як також і Президентови Злучених Держав.

Над тими резолюціями п. предсїдатель отворив дискусію, в котрій забирали голос пп. Попович, Хандога, Ружак, Заплатинський і Федоришин. Промови трох послїдних годили ся зі змістом повисших резолюцій і заохочували до як найостріймого виступу проти варварської Росії і до освободженя вже раз при помочи Австрії нашого народу зпід царської неволї і наданя йому повної свободи. Перший бесїдник Попович скритикував обох референтів за їх неточність і неясність і спротивив ся безуслівно третій точцї резолюцій. Він твердив, що Австрія не лише що не попирала українських змагань, а противно, нераз дуже ворожо відносила ся до всяких українських поступів. Те, що ми заняли культурне становище в рядї инших народів европейських, се не є заслуга австрійської держави, але наша власна. Наш повний розвиток спричинила західно-европейська культура, з якою ми стикали ся. Тому після його думки ми не повинні спомагати Австрію, але власними силами, мирною дорогою, дорогою культури і поступу, признаного нам сьвітом, вибороти волю Руси-України. Він є за внесеним протесту проти війни. Ганить лїберальні держави Анґлїю і Францію, які стали по сторонї варварської Росії. Взиває, щоб сей протест загомонїв в урядї Злучених Держав і просить, щоб земля Вашінґтона, яко свободолюбива держава, занобігла проливови крови, який тепер обіймає цїлу Европу. Ми повинні поводитись як культурний народ і яко такий ми повинні змагати до того, щоб здержати братовбийчу війну. Слїдуючий бесїдник п. Хандога станув на иншім становиску. Він яко соціял-демократ є вправдї противний всякій війнї, але позаяк український нарід лише дорогою війни може визволити ся, а протест наш вже і так під теперішну хвилю не всилї угасити поломінів війни, які вже не лише обняли цїлу Европу, але перенесли ся і на другі части сьвіта, тому ми не повинні вис упаги проти війни, мусимо однак станути по сторонї Австрії, яко такої держави, котра на кождий спосіб дала нам можність національно-економічно-культурного розвою. При голосованю внески п. Поповича не утримали ся, а ухвалено резолюції у висше наведенім змістї. Дальше, віче затвердило на час до 3. вересня тимчасовий уряд політичного товариства „Українська Рада" і рішило, що всї нюйорські українські орґанізації, товариства, братства і сестрицтва мають вислати на день 3. вересня с. р. по двох делеґатів під число 217. E. 6-та улиця, до льокалю „Української Бесїди" на збори товариства „Українська Рада", на котрих має вже вибрати ся сталий уряд. Товариство то має пізнїйше війти в зносини з иншими політичними товариствами Злучених Держав вже під сю пору заснованими або доперва заснувати ся маючими, зглядно злучити ся в одну цїлість і межи иншими справами політичної натури має також заняти ся дальшим збиранем жертв на „Боєвий Фонд України". Зібрані на вічу жертви на „Боєвий Фонд" передано на разі п. Чісноковн, тимчасовому касієрови „Української Ради". На „Український Боєвий Фонд" зібрано на вічу $71.18. Поіменний виказ жертводавців більших сум оголосить ся пізнїйше.

Віче закінчилось о 11. годинї вечером відспіванєм народного гимну „Ще не вмерла Україна" і инших патріотичних пісень.

Зазначити належить, що на вічу був присутний кореспондент німецької часописи „Ню-Йоркер Штатс-Цайтунг" і кілька кореспондентів анґлїйських часописий.

Я. Корнат і І. Добрянський,
секретарі віча.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

(Про польські ґазети в Америці).

Микола Штогрин, Міннеаполіс, Мінн. Підчас теперішної европейської війни майже всї польські ґазети у Злучених Державах станули по сторонї Росії. Найбільше москвофільською ґазетою зробив ся польський дневник „Дзєннік Звйонзкови", орґан „Звйонзку Народового Польського". Ся ґазета ще недавно писала проти Росії, а тепер її редактори дали би ся розпняти за Росію. Таксамо скацапіли і другі польські ґазети в Америцї. Також і „Курєр Тиґодньови" з Мілвокі, Віс., про котрий питаєте ся, грає в московську дудку.

Причини того польського кацапства не треба далеко шукати. Перед двома місяцями приїздив до Америки презес „Ради Народової" зі Львова, польський дїдич з Пеняк (брідського повіта) господин Тадеуш Цєнський. Коли він ще був на кораблї в дорозї до Америки, то тутешні польські часописи, між ними і „Дзєннік Звйонзкови", писали, що їде російський аґент, котрого Поляки в Америцї не повинні навіть приняти.

Але що стало ся?

Польські ґазети не лише приняли Цєнського, але також і його москвофільство і власне від його приїзду на американську землю змінили фронт і пишуть як явні слуги російського уряду. Особливо з нагоди теперішної війни аж смердить кацапством від польських ґазет. Кожду вістку про російський успіх у війнї роздувають вони до небувалих границь, а успіхи Німців та Австріяків легковажать, хоч вони без порівнаня більші ніж ті мнимі російські успіхи, які проявили ся в походї війска, що **доси показувало, як ходить слимак, а тепер зачинає показувати, як ходить рак.**

Цїкава річ, чим господин Цєнський так затуманив польських редакторів?

Сього вони не хотять зрадити і держать в тайні, а верещать тільки, **що російський цар нагло став ся польським патріотом і хоче відбудованя Польщі.**

Алеж вони були москвофілами ще нім цар закотив був рукави до будованя Польщі і Палестини. З того ясно виходить, що вони мусїли знати про якісь тайні обіцянки. З уваги, що тепер французькі ґазети богато пишуть про відбудоване небіжки Польщі, а упавше недавно французьке правительство навіть обіцювало дати Польщу американському Полякови Карабашеви, можна догадувати ся, що перші будівничі Польщі вийшли з Франції. Франція є союзником Росії і потребує її помочи проти Німеччини, а знає добре, що то за сила. Найбільше боялá ся Франція польського повстаня, аби воно не заразило повстанем цїлої Росії, бо тодї з неї Франція не мала би жадної помочи. Тож можна сподївати ся, що Франція хотїла тому занобігти, а натомісць перетягнути на сторону Росії ще австрійських і німецьких Поляків, щоби ослабити Австрію й Німеччину. Цар міг легко дати ся намовити до того польського — переходового ніби хороба — патріотизму, бо потребує французьких гроший.

Отже такими обіцянками могли Французи затуманити Поляків; **можливо, що Цєнський навіть мав письмо від уступившого недавно французького правительства і показував американським Полякам.**

Але що варта такий квіток від правительства, котрого вже нема?

А що доперва буде сей квіток варта, як Франція буде побита? Чи тодї з тим квітком піде Цєнський до Австрії і до Німеччини, аби дали за нього Польщу?

Нагадуєть ся одна казка про одного дїдича з російської України, котрий, як хотїв якого селянина покарати, то давав йому квіток і казав: Іди до міста, до уряду, там дістанеш купу дров, а коли сей прийшов до уряду, там подивили ся на картку, — на якій було написано: „Всипати сотку палок", — і зараз всипали йому порцію „дров".

Таку порцію можуть дуже легко дістати Поляки за свою французьку цидулку, а потім підуть всї разом з редакторами польських ґазет в Америцї на скаргу до царя.

На конець скажемо ще Вам, що **не радимо Вам читати польських ґазет, котрі не лише що майже всї нам ворожі, але до того подають нарочно брехливі вісти з поля війни.**

Конвенційні проекти.

119.

1. Назва Р. Н. Союза може бути тасама, бо зміна наробить більше шкоди ніж користи.

2. Розмет може бути $1.00, а найвисше $1.25.

3. Сьвящеників цїлком до уряду не потрібно, бо вони досить з нас користають. У нас є такі люди сьвітські, котрі можуть орудувати своїм маєтком.

4. „Просьвітна Комісія" має старати ся о школи народні тут в Америцї, щоби не лишати дїтий, котрі тут роджені, без рідної мови.

5. Статут має бути видрукований пів по руськи, а пів по анґлїйськи.

6. Головний уряд не може скликати конвенції самий, а тільки за згодою більшости місцевих відділів Р. Н. Союза.

7. Урядники, котрі побирають місячні платнї, не мають побирати жадних дієт на конвенції.

8. Головна конвенція може відбувати ся також на вестах, а не тільки близко Пенсильванії.

9. З уряду не має права ніхто побирати гроший за орґанізоване членів, бо кожде товариство орґанізує само своїх членів.

10. Ґазета має виходити найменьше два рази на тиждень і зовсїм побільшена; тим люди будуть більше інтересувати ся і приступати до Р. Н. Союза.

Іван Мудрейко, член 14. відділу.

—o—

120.

1. Найвисша пора змінити назву нашої орґанізації на „Український Народний Союз". Ми є великі Українцї, а не маленькі Русини чи Москалї. Народна сьвідомість і гордість повинні стояти у нас на першім місци.

2. „Просьвітна Комісія" нехай розпустить як найширше галузи на народнім поли і нехай працює ще більше ніж дотепер, бо просьвіта то великий скарб для кождого з нас.

3. Коли член належить до Р. Н. Союза через 25 лїт, повинен дістати половину своєї посмертної запомоги ще за житя. Такий член на старі лїта зможе собі дати раду зі своєю родиною, коли є нездібний до працї, бо по смерти йому не потрібно ніякої підмоги, особливо тодї, коли він не має дїтий.

4. На головних урядників вибирати таких людий, котрі би щиро працювали для добра нашого народу, а не дерли ся на уряд для свого гонору.

5. Щоби делеґати не побирали так великі дієти; треба раз ухвалити не більше як 3 доляри і то має остати раз на все.

Д. Дрозд, член 106. відділу.

—o—

121.

На припоручене нашого Братства, 145. відділ Р. Н. С., подаю під розвагу Сьвітлої Конвенції ось такі проекти:

1. Назву орґанізації змінити на „Русько-український Народний Союз".

2. Конвенції мають відбувати ся що 3 роки і то завсїди в Пенсильванії, бо в тім стейтї є найбільше відділів, а через те конвенційні кошти будуть розмірно невеликі.

3. Котрі члени належать до Союза через 25 лїт, мають дістати половину свого посмертного ще за житя.

4. „Свобода" нехай виходить 2 рази на тиждень.

5. Щоби члени платили розмет після лїт.

6. Посмертне подїлити на 4 кляси: 1.000, 750 500 і 250 долярів.

7. До Р. Н. Союза принимати дїтий від 6 місяців житя без огляду на те, чи їх родичі належать до Р. Н. Союза. Котра дитина стоїть в орґанізації 16 лїт, має по упливі того часу дістати $100 яко дарунок.

8. Головного орґанізатора зовсїм не треба, а по відділах може занимати ся орґанізаторством кождий член.

9. Заложити конечно свою висшу школу в Америцї.

10. Щоби „Свобода" не поміщувала жадних дописий, які виступають проти церкви і духовеньства.

11. Уряд духовного отця най позістане надалї. Дуже мене дивує, що богато проектодавців домагають ся знесеня сего уряду. Я рад би знати длячого? Прецїнь духовний отець пенсії великої не побирає, а є таксамо чоловіком і членом Р. Н. Союза як кождий з нас, а що є духовником, то того титулу змазати не можемо; навіть у пеклї узнають його отцем або попом. Я не є попівський підхлїбник, але що правда, то не гріх.

Грогорій Сеньків,
делеґат 145. відділу.

—o—

122.

1. Назви нашої орґанізації не змінята, бо люди проти того протестують з огляду на дуже великі кошти.

2. Розмет має лишити ся надалї.

3. Я би радив, аби „Свобода" виходила раз на тиждень (в четвер), але побіч неї заложити ще дневник, щоби наші члени не читали польських ґазет і за них не платили своїм ворогам. Свій руський дневник дуже би нам придав ся і я думаю, що того ніхто не заперечить.

Андрій Лукач,
секр. 180. відділу.

—o—

123.

Члени нашого Братства (33. відділ Р. Н. Союза) ухвалили на мітінґу дня 23. серпня с. р. ось-такі проекти:

1. Дотеперішний розмет має ся лишити надалї, бо заведенє нової системи (після лїт) кривдить значно старших членів Союза.

2. Назва нашої орґанізації нехай остане сама, бо тепер тяжкі часи і нарід не може понести коштів за зміну назви. Лїпше з тим зачекати до слїдуючої конвенції, а до того часу Москалї нашого Союза ще не заберуть.

Іван Стеців,
секр. 33. відділу.

—o—

124.

1. Щоби „Свобода" виходила яко дневник.

2. Щоби „Свобода", почавши від конвенції, містила деякі історичні статї Руси України.

3. Аби слoвенську „Свободу" знести раз на все. Кому не мила наша азбука і наш язик, може собі шукати притулку там, де йому вигіднійше. Час перестати бути підданими латиників.

4. Уряд духовного отця знести. За причину подаю розділене нашого Союза на двоє, що стало ся підчас клерикальних забавок на конвенції в Клївленд.

5. Ухвалити якийсь параґраф, аби ми всї Українцї могли жити в згодї і не відносили ся вороже чи то братів нового Р. Н. С. чи там до якихсь инших орґанізацій, де находять ся наші брати.

Григорій Озоґа,
делеґат 29. відділу.

—o—

125.

1. Зміна назви нашої орґанізації не є конечно потрібна, а як потрібна, то зробити се на сїй конвенції і не відкладати надальше.

2. Котрий член належить до Р. Н. С. через 30 лїт, то по 30 роках увільнити його від дальшого плаченя розмету, а він має бути заасекурований до своєї смерти.

3. Руський Народний Союз нехай заложить собі позичковий банк. Була би то велика вигода для наших Русинів в Америцї.

4. Розмет має бути завше одинаковий, не перевисшаючий 1 доляра місячно на цїле посмертне.

5. Щоби конвенції не відбували ся так часто як дотепер, бо то попосить дуже великий кошт. Конвенції нехай відбувають ся що чотири роки.

6. Щоби пп. Делеґати ухвалили якийсь фонд на руські школи в Америцї, а не ухвалювали жадних фондів на школи в старім краю. Ми мусимо самі себе пильнувати, а не других, бо наш нарід не есть такий богатий, аби так міг завше запомагати старий край.

Кирило Доскоч, член 221. відділу.

—o—

126.

1. Назву Р. Н. Союза перемінити на „Український Народний Союз", по анґлїйськи „Ukrainian National Alliance", бо „Union" більше подаєсь і уживаєсь в орґанізаціях рукодїльних і клясових. Голоси в декотрих проектах суть, щоби назва „Little Russian" осталась і надалї, мовляв — як Союз був добрий через 20 лїт з сею назвою, то може бути і надалї. І я бим був за тим, щоби все було по старому, але лише тодї, як би то старе означувало нашу народність, а не „Little Russians". Ми Українцї в Америцї, хотяй маємо таку славну орґанізацію як Р. Н. Союз, то в очах Американців не маємо (так воно виглядає) жадної української орґанізації, але маємо „Little Rnssians-ку", а пересїчний Американець не бачить ріжницї межи „Russians" а „Little Russians", що виходить на некористь нашому народови.

2. Пропоную, щоби „Свобода" виходила так як під теперішну хвилю, себто 3 рази на тиждень, але по 8 сторін. Декотрі члени проектують, щоби адвертайзменти зі „Свободи" викинути, бо з них не мають читачі користи; а я скажу навпаки — кожда часопись, котра має добре плачені від солідних фірм адвертайзменти, добре стоїть фінансово і побільшує своє видавництво в користь читачів. Лише запротестований адвертайзмент даного бізнесу повинен — по розслїдженю протесту — бути викинений.

3. Позаяк закони многих стейтів вимагають, аби орґанізації запомогові завели у себе систему степеневого податку, а противлять ся системі включного розмету, тому підпираю голоси в сїй справі і пропоную завести систему після лїт.

4. „Свобода" повинна і надалї придержуватись напряму демократичного, та поміщувати такі річи, котрі інтересували би наше робітництво, прим. про шкідливість пиянства, гри в карти, як поводитись на улици, при роботї, в товаристві і т. п.

5. Важнійші справи Союза повинні члени рішати запомочию референдум.

6. Конвенції повинні відбуватись що 3 роки.

Головну увагу пп. Делеґатів звертаю на зміну назви, щоби довголїтні змаганя сьвідомійших членів Р. Н. Союза увінчались успіхом та зі зміною назви принесли честь і славу пп. Делеґатам і цїлому українському народови. Кінчаючи отсих пару слів, кличу до Вас, пп. Делеґати, словами пророка Тараса:

Все розберіть,
Тай спитайте тодї себе: хто ми?
Чиї сини? яких батьків?

Юлїян Павчак,
контрольор „Пр. Ком." Р. Н. С.

—o—

127.

1. Назву орґанізації змінити конечно. Кождий Українець хотїв би належати до української орґанізації. Делеґати теперішної конвенції тодї зроблять добре дїло, коли орґанізацію змінять на „Український Народний Союз".

2. Уряд духовного отця знести раз на все. Ті, котрі проектодавцї пропонують, щоб сей уряд

(Продовженє на стор. 7-ій).

— Народ тутешний, то золото — перервав Янко, — тільки пригноблений жидовою, Поляками і економами, а то би...

— Народ добрий, се правда, — згодив ся товариш. — Я ось і говорю, що колиб не він, так нас булиб і сейчас зловили... А тепер ось, коли дібрались до сього „пекла", то неначе у Христа за пазухою...

— А чи ти пояснив товаришам точно, де наше пристановище? — спитав досадним голосом Янко.

— Так... А за проламом я поставив двох вартових, щоби провели своїх і сторожили „чорного шляху" на всякий случай... Рудий, Кіт і Люшня порозлазились по хуторах, щоб роздобути якої перекуски тай кличі порозказувати.

— Знаю... Та чому їх до сеї пори нема? Може де попали ся в руки панів?

— Не такі вони... Під Винницею, як напав на Андрія Люшню економ з цілим десятком челяди, то він як схопив домаку, так і пробив ся крізь них... Як махне мов косою по двох так і „шкеребереть". Я біжу йому на поміч, а він кричить: „Не бійтесь, дядьку, я їх самий"...

— Андрій славний хлопець... кріпкий і щирий.

— Тай Рудий несогірший... Пристав до нас аж з Литви... Держить ся вірно, мов собака... А хороші також були там міста над Припетю... І води і риби й дичини — доволі! Можна було набрати хлопців, тай дівок, тай човенце бистролетне... Мене, друже, все тягнуло до того краю.

— Або тут не гаразд?

— Що говориш... Сторона прегарна, та тут дуже богато всюди народу... а наше діло чейже скрите,

— Подумай, друже, що наше діло тільки до часу, — замітив серіозно Янко, — і ти мені поклав ся, що постараєш ся о пашпорти й проведеш за кордон, як тільки я найду жінку і дітий...

— Думаю, брате, думаю... і ось тобі жовнірська рука, що додержу свого слова... Тільки не треба горопитись... Погуляєш осьтут і набеш кишені... З пустими, брате, кишенями, що з порожним животом: ні в дорогу, ні к' Богу!

— Та ми задля тих кишень вертимо ся третій місяць, а я не в силі добристи до сім'ї...

— Добредеш і порахуєш ся зі своїми ворогами. Тільки потерпи; терпів у нашій муштрі три роки, так наплювати на три тижні!

— Що ти? Мало ще муки?

— Мало! Ось недавно тому була біда...

— Еге, коли-то тебе зловили на крадежі? — сказав Янко.

— Ні, коли тебе, Янку, убрали в мундур, — відказав Дмитро Гнида, — тоді могла бути певно мука.

При тім споминї лице Янка спалахнуло густим румянцем і якесь неприємне чувство розбурило його кров та розбудило дрімаючу досаду... Но скоро він запанував над собою, зітхнув глубоко і відповів:

— Ні, друже, не в карі була мука, но в тім, що я находив ся на чужині, далеко від своїх любих селян, від рідної сімї, від тих ясенів, грабів і від того синього неба... з тою мукою годі рівняти найбільшу кару...

— Го! Не говори, братчику! ось моя спина не одну копу буків перенесла! Ти їх не коштував, а як зкоштуєш то заспіваєш иншої!

— Не вжеж будемо гинути з голоду? — пе-

Ну, тяжко буде скривати ся, а коли і зловлять, так хоч погуляєш! А там: сім бід, один одвіт! Тай від одвіту можна утікати, коби лиш гроші, а коли дійде вже до остаточности, тоді можна себе виcлати на довгу путь... тільки се вже в остаточности... инакше ні... Я сам пробував утікати і закоштував буків... а ще маю охоту погуляти на свободі, на роздолі...

— Братіку мій, друже мій! — обняв його з криком Янко і цілий затремтів від надії. Ся надія оживила Янка, і товариші опісля часто застановляли ся над способами утечі, передаючи один другому свої відомости про ріжні країни, порядки і свої родини.

Гнида був сиротою, пятнайцятий вже рік служив при уланах і в Полтавщині не було у нього ні рідних, ні другів; крім того, родина його — кременчуцький уїзд — був безлісний, тай Дмитро мало його знав; а для Янка Подолія, а особливо три сумежні уїзди були дуже добре знані і ся місцевість представляла собою дуже добре місце до криївок... тому то і Янко намовив Гниду утікати разом з ним у свій родинний край, та Дмитро навчений житєм, відкладав утечу до відповіднійшого місця постою і ліпших грошевих відносин.

Янко міг вже тепер ожидати терпеливо; його підбадьорувала надія й побуджала його до страшного кроку, присилюючи собою всі обиди. Но як міг Янко яко салдат заробити гроненят? Ремесла на нещастє він не знав, а своїх загальних відомостий умових не міг примінити в ділї... І він задля своєї постави став учити ся московської мови; діставав через Дмитра всілякі букварі, книжки, учив ся по ночах, бо таке занятє було тоді в день

— Відки? Говорять, що він чарівник! Є у нього така розрив-трава. Замкнеш ся хоч на сто замків, а він доторкнеть ся тільки до замку і кождий замок упаде, кожді двері подадуть ся...

І нянька зачала розказувати про подвиги Кармелюка, сплітаючи в чудний взорець героїчну дійсність з чародійною, казочною красотою.

Оперпись ліктем на подушку, слухала Олеся оповідання старухи... Рукав її сорочки опустив ся до ліктя й відслонив топесеньку, майже дитинячу руку; темні коси спустились двома гадюками на груди; гарна головка була звернена до вікна, а слабий відблеск темніючого неба осьвічував карі очи дівчини, що задумчиво поглядали в даль... Під вливом тихого шепоту няні в її уяві стояла гарна стать лицаря-красуня, що спасав безталанних, а покоряв богатих, сильних і лихих. Вона бачила мов у мраці, як він нападає на ворогів, — бачила його прегарного, відважного, неустрашимого, озареного огнем; то знов представляла його собі, як він сидить в лісних дебрах зажурений, одинокий, упадаючий під тягарем недолї...

У відхилене вікно влітав запашний воздух... З віддалї доносило ся слабо щебетане соловія. Крізь прозорі галузки бозу сьвітили блідо-зелені плями вечірного неба.

Якась солодка туга віяла від того згасаючого сьвіта і тихо вливала ся в серце Олесї; і чим більше вливалась вона, тим яснійше стояв перед дівчиною чудний образ невідомого лицаря-героя, тим більше бажала зняти з нього тягар недолї, припасти до його рук, облити їх сльозами, розвіяти його тугу.

— А страшний собою? — перебила мимохіть Олеся. Вона стояла біля стола й слухала оповіданя гостя з жевріючими очима.

— Як тобі сказати, панно? Се певна річ, що коли стрінути в темнім лїсї тільки молодця, обвішаного оружем, то мурашки побіжать поза спину, а руки й ноги відмовлять послуху, та таки лице дуже гарне... Він крикнув: „Ну, вилїзай!" Я й вилїз! Вилїзти — то вилїз, а стояти не можу, — від ляку ноги дилькотять. „Є у тебе дещо з'їсти?" — питає. — „Є! — одвічаю. — Ковбаси, сало і паляниції!" — „Давай сюди". — Я вже й не знаю, коли витягнули. — „А гроші у тебе є?" — „Є — реку — три карбованції!" — „Давай!" — Роздер я свій кафтан, став пороти обшивку, навіть погадав, що се останний гріш і що діти мої безталанні не побачать свого батька висьвяченим і так мені стало гірко, що сльози самі з очий покотились. А він глянув на мене і говорить: „Чогож ти, старий, плачеш, чиж тобі так гроший шкода?" — „Ох, — застогнав я — як же не шкода". Тай став йому говорити про свою безталанну долю. Не знаю, де у мене ті слова взялись: про всьо згадав; і житє безталанне і старість і неміч і бідноту і „кошицю діточок" і гіркий хліб дяконський. А він вислухав і лице його стало таке страшне, що я аж перелякав ся. „Ей, горе — говорить — горе, нещаслива доле! Ну, на масш від мене на памятку!" — І висипав мені в полу пів сотні карбованців. „Знайте — говорить — що не гультайство занхало мене в темні лїси, а тяжке, невиносиме горе. А душа моя за вас всіх кервавить ся!" — Зітхнув тяжко... А я кинув ся дякувати, руки його цілувати. „На сьвіт — говорю — я народив ся". А він відпихає: „Не да-

куй — говорить — на то я беру, щоб вам віддавати, а ось — усьміхнув ся — за ковбасу та за паляниції спасибі: здорово живота напхали!"

Оповідане нового сьвященика викликало незвичайне зворушене. Довго ще опісля говорили про се гості. Вкінци бувший дякон згадав, що пора їхати. Дерлянський із сином, покріплений оповіданем о. Івана а головно тим, що їм довело ся їхати одним шляхом, рішили рушити в дорогу, тим більше, що місяць повинен був скоро зійти...

Пів години опісля в оселі сьвященика втихомирилось; всьо удало ся на спочинок.

Мов пяна увійшла Олеся до своєї малої сьвітлички й кинулась на ліжко; в своїй задумі вона навіть не замітила старої баби, що ожидала її. В сьвітлиці, якої половину займало ліжко з високими підбитими подушками, пахло яблоками й сухим запашним сїном... Біля образів миготїла лямпочка. Віконце було відхилене, а крізь нього заглядали галузки бозу, який ледви що зачав цвисти. Сумерк наповняв вже сьвітличку, но стїни слабко ще білїли. Всьо в тім невеличкім кутику було простотою й душевною чистотою. Олеся опустила руки на колїна й повернула голову до вікна.

— Що з тобою, дитино? — прошептала баба, доторкаючись до плеча своєї вихованиці. — Може хто врік?

При сім питаню старухи Олеся здрігнула тай поглянула на її лице.

— Я втомилась, няню — одвітила вона.

— Ще-би, ага — заворчала старуха. — Дай, нехай тебе розберу, та уложу, бо вже пора... Сонечко давно вже сїло.

Олеся дала себе розібрати й положити на постіль...

X.

З початком XIX. століття ліва часть подільської губерній аж до східної части староконстантинівського уїзду волинської губерній була покрита дрімучими лїсами й багновищами; ті останні тягнулись по обох берегах ріки Рова з доплилами Гнилечем і Гванькою. Непроходимі дебри і болота були особливо в тім місци, де сходять ся границі трьох уїздів: литичівського, лїтинського й могилївського; шлях, що тягнув ся крізь сї пустарі, звав ся „чорний шлях". Сам сей шлях був дуже небезпечний і трудний, а хто лиш трохи зійшов з нього, той певно мусів загибати в багнах. В тих місцях лежали села: Головчинції, Гатня, Деражня, Красилївка, Овсянки, Гути і поменьші хутори, що їм прийдеть ся відгравати дуже важну ролю в нашім оповіданю.

У вузкім проході, в гущавині, закритій стїнами яворів, берестів і грабів, що сплїтали ся з собою в густий дах, чорнїла між двома камінями печера. Перед тою печерою було багнисте плесо, окружене непрохідним болотом. До сего островця, що звав ся „чортовим островом", вела стежина, положена через трясавину, про яку знав мало хто. Впрочім, навіть коли-б хто відкрив сю стежину, то двох людий могло безпечно боротись проти тисячки, бо печера могла сьміло уходити за недоступну.

Було се пізним ранком: сю печеру наповняв ще темний сумерк. Крізь густу покрівлю галузя денне сьвітло вливало ся слабо в отвір печери й топилось зеленавими відблисками у филях тумана, що косматими плямами накривав дно і чіпав ся за вершки камінюк і корїня. В чорнім отворі, що в глубині розширяв ся, слїпо миготїв

огонь догоряючого костра, освічуючи відблисками двох лежачих зоружених мущин; вони, видко, грілись, бо в тій малій місци було студено й вохко. Один з них був середних літ мущина і пригадував типового, старого солдата. Волосся, що розкидалось на його голові невеличкими кучами, носило слід колишнього низкого стриженя, а на щітиною порослій бороді видко було колишні „бакенбарди". Сірі краски волосся обіймали зокрема лице меншими дикої печери, а темний ніс видавав ся в темряві чорнищ; глубока морщина літ між широкими бровами надавала виразови його лиця чимало дикости. Убраний він був у простий, селянський костюм; тільки за поясом видніла ся пара пістолів, та велика ножака в шкіряній похві.

Його товариш у всім представляв собою повне противенство. Був він молодий, уродливий, статний; в тонких чертах його лиця й у виразі прекрасних очий сьвітила ся благородність і гордість; убраний був у шляхотський костюм і зоружений богато цяцькою.

— Ну, шош, Янку, — перервав вкінци мовчанку старший, — давай хоч покуримо, а то зовсім пророхолиш, як коло серця млоїть.

Янко, — знаний нам добре Кармелюк, — подав мовчки свому товаришеви капшук з тютюном.

— Так, братіку, — продовжав старший, — невинне: що ні ти вкорав, дуже добра, і нас сих не злюбили. Нехай їх накаже нила секидра абоб її дві, то ми оба переможемо їх всіх! Як ми вийшли з Вишниці, то було страшно: ворог добрався, а в нас ні оружа, ні одна... Спасибі, що нарад укривав...

рервав Янко мову солдата. — Підійди-но, Дмитре, та спитай вартових... Треба кудибудь кинутись, поки ноги носять, а не пропадати лежачи...

— А чомуж би не піти на звідї; та видати таку непрятуничу, можна сказати, кріпость, годі... Провідї пригадую сіди, товаришів зберу і ставемо заєї походи робити, що... Ех, калина-малина, ягода червона... Й тобі якось роздобуду, пане атамане...

— Роздобудь вперед хоч кусник хліба.

— Таки так... Я ось таки зараз, а поти затулаєм ось-як... А з троха твою пашо навкрово...

— Нехай її! — махнув рукою Янко.

— Що ти? Богата і негодиха... Нещо було писати картоку?

— Тому, щоби мучились страхом... а чим більше вона буде терпіти муку, тим відрадніще моєму серцю, та крім того бажаю конче побачити сімю.

— Як там собі знаєш... а на звідї я зараз, — і він бистро поскакав вперед.

Янко ліг на живіт, опер ся на лікті, зложив голову руками і вдивив ся у кучу вугля, довкола котрого вили ся голосисті змійки. Цілі вечера наповнялась тепер голубим димочком, що врівав ся з долини і зверху крізь гущавину і щілини понад скалами. Тепер вже можна було замітити, що звід печери підносив ся в глибині і сама вона поширялась в глубині, ділячи ся на два-три рамена, що чорніли своїми хідниками; в глубині головного проходу видніли ся купи всілякої одежі, оружа і шиних річей. Серед тишини доносилось в печеру тихе монотонне журчане ручаю та безвпинний стукіт жовни, що затихав, то побільшав ся із здвоєною енергією.

Но Янко не чув сих звуків; він глубоко задумав ся і затопив ся у споминах про минуле. Міра, військова касарня, пестра, чужа товпа й безконечна дорога, що віддалила ся від любої країни, від дорогих серцю людий в темну, безпросьвітну чужину, — всьо то злилось в його серцю в якусь велику тугу, в якийсь довгий, безконечний стогін... а тепер переймав його болем... А опісля, опісля зачалась муштра, пониженє... Замісць пана й економа прийшли вахмайстри, тай найшов ся тут і свій чоловік, що поглядав на хлопа насьмішливо або злобно. Колиб не було там земляка Гниди — майнуло в думках у Янка — колиб я не був з ним стоваришив ся, то був би певно пропав... а опісля ще пощастилось йому аванзувати... І Дмитро поміг, сказав він сьому слово, тому два... Хоч не зовсїм був він земляком, бо аж з Полтавщини, а всетаки своїм братом.

Всї чули на своїй шкірі кулаки, побої і т. д., яко науку при муштрі, но Гнида один став за него заступатись. Щире серце Янка відкликнуло ся зразу на добре чувство Гниди й відплатило йому сердечною дружбою. Мав отже Янко перекинути ся з ким щирим словом, поділити ся своєю безвихідною тугою, і на души у нього прояснило ся.

Гнида, хоч вже привик говорити по казьонному, а все таки не забув розуміти рідне слово й вислухав жалоби Кармелюка із жалем і співчутєм. Раз, коли годї було витерпіти жаль і тугу, Янко заявив свому товаришеви, під впливом розпуки, що він наложить на себе руку, а передтим побє вахмайстра.

— Дурницю, братіку, зробиш, — налякав ся Дмитро. Як тебе припекло до живих печінок і нудьга одолїла, то утїкай в рідні сторони і вже...

ві до своєї жінки, а від сяких-таких розривок годі було відказатись... Так, по крайній мірі, думають многі...

Так минув ще рік. Кармелюк писав доволі часто до своїх, но від них діставав відповідь рідко, та й ті відповіди були писані так незугарно сільським писакою, імовірно дячком, що трудно було із них дізнатась, як живе сімя. На третій рік дізнав ся він з одного листу, що управитель гнобить дуже його жінку.

Ся вістка довела Кармелюка до біснености, і він хотів було утїчи з війська, щоб захистити родину від напасника. Та Дмитро здержував його, обіцюючи з ним разом утїчи небавом, як лиш полк рушить з місця. Незадовго справді полк рушив в дорогу і здійснене надії стало близким.

На новім місци було би все пішло гарно, та на біду задивилась на нього жінка одного офіцира й довела до того, що Янка взяли на шкадронного писаря. Певно, сей новий уряд був новим відзначенем і відкривав Кармелюкови нові перспективи почестий, та розположене й опіка пані-командирші ставали небезпечні... Янко пригадував собі вже одну таку опіку, що скінчилась для нього страшним ударом...

Далеко почув ся легкий свист. Янко здрігнув ся і зачав надслухувати.

XI.

Довго ждав Янко: ні свист, ні умовлений крик не повторяв ся і він подумав, що се йому таке причуло ся з голоду. Перевернувшись на бік, Янко набив тютюном люльку і затягнув ся їдким, острим димом; в його голові неначе наліг туман...

„Хе, хе! Командирша! — усьміхнув ся він. — Чорт, а не баба! Негасаюче пекло і вже!"...

Вже як він не був з нею обережний... і се не помогло! Доля загадочного салдата її заінтересувала і вона стала чіпати ся із своєю любовю мов репях: початково опіка, опісля материнське співчуте, далі ніжність сестри, а далі... Янко потряс головою і пошкробав ся крінко по потилиці... Стала просити на обід, впроваджувати між гості... Командир лютив ся, но командирша управляла полком, — і всі стали з ним обходити ся мов з шляхтичем, мов з рівним... Янко очутив ся на краю пропасти, між двома огнями: ратунку не було, або лїпше сказати: ратунок був тільки в одній утечі; та Гнида й тепер не був готовий: йому треба було ще одного тижня, щоб залагодити якесь діло... А тимчасом туга за рідною і сімєю збільшала ся у Кармелюка до небувалих границь; всілякі грішки, навпаки військовій фільософії, все таки вливали ся в його серце, мов кліщі і мучили його совість: се непримиме чувство викликало із дна душі посередне чисте чувство і воно намагало ся стрясти з душі сей огидний біляк і побачити за всяку ціну свій рідний край, обняти дорогу жінку, дітий, особливо старшого сина... Кармелюк заявив свому товаришеви, що він не буде ждати більше як тиждень.

А за два дні донеслась ся річ до командиря, тож Кармелюк був приневолений утікати сейчас, в ночи. Він кинув ся до Гниди, но зараз в однім заулку попав на ось-яку сцену: його товариша вело двох жовнірів, а руки у Гниди були скручені за спиною...

Пустіть, братчики, — просив жалісно звязаний, — не губіть душі християнської... Так же-

(Продовжене зі стор. 4-ої).

[…]став надалі, бо нема порядку в „Свободі". На […]е я скажу, що ліпшого порядку не мож жадати, […]кий дотепер був і є, а коли котрий отець духо[…] […]и напише щось корисного і релігійного до „Сво[…]ди", то Редакція помістить се охотно. На те не [м]усить бути отець духовний Р. Н. Союза. Обовяз[ко]м делеґатів буде звернути увагу на се, щоб жа[де]н „піп" не ввійшов в головний уряд Р. Н. Со[ю]за.

3. Словенську „Свободу" знести, бо се пляма [д]ля нашої орґанізації. Зате руська „Свобода" має [в]иходити частійше, а як можливо то і щоденно.

4. Систему плачення розметом знести, а запро[в]адити систему після літ, однак тим членам, котрі [в]же є в орґанізації, рахувати роки від часу їх [в]ступленя до Р. Н. Союза.

5. §287-мий має звучати так: Урядниками [в]ідділу можуть бути члени без ріжниці народно[сти], котрі сповнили всі свої обовязки і котрі бу[ли] членами що найменше шість місяців і вміють [ч]итати і писати по руськи.

6. Дотеперішний головний уряд най позістане [на]далі. Коли назва Союза буде змінена, то сей у[ря]д полагодить нам всякі потреби як найточнійше.

Дмитро Маційовський, предс. 250. відділу.

———o———

128.

Хвальна Редакціє! На підставі ухвали нашого [Б]ратства (від. 332. Р. Н. С.) просимо помістити [о]сих кілька проєктів, над котрими Вп. Делеґа[ти] може будуть ласкаві застановити ся і взяти їх [під] розвагу:

1. Назву нашої орґанізації змінити на „Укра[ін]ський Народний Союз".

2. Уряд духовного управителя знести.

3. Плачене розмету зменьшити і завести одна[ков]у скалю, приміром $1.00 на ціле, а 60 центів [н]а половину посмертного.

4. Головного орґанізатора цілком не потрібно, [бо] шкода навіть на се гроша. Тусаму роботу зро[б]лять місцеві орґанізатори.

5. „Свобода" повинна подавати деякі відомо[с]ти за роботу, з чого неодин скористав би, бо не [с]идів би по пару місяців без роботи.

6. Щоби посмертну запомогу розділити на 4 кляси: 1.000, 750, 500 і 250 долярів.

7. Доси принимає ся дітий до Р. М. Союза [в]ід одного року і тільки тих, котрих родичі на[л]ежать до Р. Н. Союза. Не заникодилоб орґаніза[ції], коли би принимано дітий від 6 місяців і тих [р]одичів, котрі не є членами Р. Н. Союза.

8. Заложити головний офіс при Р. Н. Союзі і [п]одавати до малих офісів при місцевих відділах [п]ро роботу, щоби наші брати не ходили та не шу[к]али роботи. Нераз находить ся і задармо, бо не [з]нає говорити по англійськи, журить ся і самий [не] знає, що з собою робити.

9. Часопись „Свобода" щоби виходила три ра[з]и на тиждень по 8 сторін.

10. Статут Р. Н. Союза має бути надрукова[н]ий в язиці українськім і англійськім.

11. Конвенція має відбувати ся що 4 роки і [т]о в тій місцевости, яку назначить попередна конвенція.

12. Плачені урядники з Р. Н. Союза не мають [б]рати жадних діет підчас конвенції ані підчас за[сі]дань.

13. Той уряд, який є тепер, най позістане на[д]алі, бо ж ми можемо повеличати ся тими уряд[н]иками, котрі так щиро працюють і борять ся на [в]сі сторони з ворогами нашої орґанізації.

Урядники Братства: Іван Бриґіда, предс.; Іван Пастирнак, кас.; Яків Данилюк, секр.

———o———

129.

1. Назву орґанізації змінити на „Український Народний Союз в Америці".

2. Розмет знести, а натомісць завести систе[м]у степенового податку, після літ, бо так є по всех поступових орґанізаціях в Америці.

3. „Свобода" повинна виходити 3 рази на тиж[д]ень і то на 10 сторін. Словенську „Свободу" знести, бо в одній орґанізації не повинно бути двох осібних органів, на двох окремих язиках.

4. Часопись „Свобода" має бути наскрізь ро[б]ітничою ґазетою, бо вона призначена для робіт[н]иків. В ній треба поміщувати як найбільше справ робітничих, про ріжні роботи, страйки, зарібки і т. п. До релігійно-церковних справ „Свобода" не[х]ай зовсім не мішає ся, хиба тоді, коли мусить відбити якийсь напад на себе.

5. Головного орґанізатора не потрібно, бо ор[ґ]анізація може зростати і без него.

6. Було би добре, якби теперішні головні у[р]ядники остали надалі, бо ми бачимо, що за їх урядованя наш Р. Н. Союз придбав велике число членів і зріс у велику повагу й силу.

7. Духовного управителя нам абсолютно не по[т]рібно, а також не треба вибирати ніяких по[п]ів до уряду. Вони проти нас виступають в своїх органах і на церковних проповідях і старають ся всіми силами знищити нашу дорогу орґанізацію, наш 20-літний доробок в Америці. Як не хотять іти разом з народом, то нехай не пхають ся до народної орґанізації.

8. Конвенції повинні відбувати ся що 4 роки, бо часті конвенції дуже нищать орґанізацію. Вра[з]і конечної потреби можна би скликати надзви[ч]айну конвенцію. Конвенції повинні відбувати ся там, де є найбільше відділів. Тоді будуть меньші видатки.

9. Контрольна комісія нехай переводить кон[т]ролю діловодства гол. урядників лиш один раз до року, бо частійше контрольованя є після нашої гадки непотрібне і забогато коштує орґанізацію.

10. „Просьвітну Комісію" варто би трохи по[з]більшити. Всі члени нашого Союза повинні нале[ж]ати до „Просьвіти", щоби себе більше просьві[ч]увати і дати ся пізнати иншим народам більше ніж доси.

Хай живе перша твердиня в Америці, наш Український Народний Союз!

Михайло Ханачівський і Никола Угорчак,
делеґати 117. відділу.

———o———

130.

1. Змінити систему розмету на систему після літ.

2. Пропоную, щоби головний уряд зістав той-самий. Він працює для народа вже кільканайцять літ, знає добре, що, коли і як має робити і не дасть ся під ноги жадним ворогам.

3. Дотеперішна назва нашої орґанізації нехай лишить ся надалі, бо зміна буде коштувати великі гроші, а нарід тепер без роботи.

4. Уряд духовного управителя зіставити надалі.

5. Де есть відділ Р. Н. С., а має 25 членів, то можна другий відділ закладати в тій місцевости.

6. Часом трафляє ся, що у відділі зіставить ся 6 або 10 членів, то того відділу не треба розвязувати.

7. Всі головні урядники, котрі мають сталу місячну платню з Р. Н. С., не мають брати жадної дієти ані підчас конвенції ані підчас усяких засідань.

8. Конвенція має відбувати ся що чотири роки, а вразі потреби можна скликати надзвичайну конвенцію.

9. Посмертну запомогу поділити на чотири кляси: 500, 1.000, 1.500 і 2.000 долярів. Є богато таких людий, що стоять у двох орґанізаціях, то їм ліпше би належати до одної.

10. Занимати ся збиранем жертв до старого краю на ріжні народні ціли.

11. „Свобода" нехай виходить три рази на тиждень: в понеділок, середу і пятницю.

12. Вже час нам постарати ся о школу і о сиротинський дім тут в Америці. Наші братя і сестри поумирають, а малі діти зіставлять ся, а що нема кому ходити коло них, то їх віддають до американських захоронок і з них потім будуть Анґліки, а за свій обряд вони забудуть і не будуть навіть знати, що їх родичі були Українцями.

Николай Височанський, член 325. відділу.

———o———

131.

1. „Руський Народний Союз" треба конче переміняти на „Перший Український Народний Союз в Америці". Проч з малоросійською назвою! Не осьмішуймо себе перед чужинцями! В сто літ по народженю нашого найбільшого народного пророка час вже нам переняти ся його ідеями! Кошти зміни назви орґанізації не будуть такі великі, щоби через них мала аж розлетіти ся наша орґанізація. Пощо ми лякаємо непотрібно других? Доки будемо ходити в ярмі?

2. Видавати бодай раз на місяць ґазетку в формі книжки до науки англійського язика. Така ґазетка могла би називати ся напр. „The Ukrainian School" і вона принесла би нашим людям дуже великий хосен.

3. Заложити свою висшу школу (гай скул), а також промислову школу в Америці, в котрій неодин наш молодець навчив би ся якогось ремесла і міг би собі зробити трохи лекше і вигіднійше жите. На вигіднійшім становищи йому було би наручнійше попрацювати деколи на нашій народній ниві, а з того мав би також користь і наш Союз.

С. Г., член 170. відділу.

———o———

ДОДАТОК ДО ПРОЄКТУ 117-ГО.

У попердним числі „Свободи" закрала ся при ломаню шпальт немила похибка, яку отсим простуємо. У проєкті 117-тім поміщено лише 10 точок, а 4 послідні точки через недогляд відставлено. Подаємо сі пропущені точки на сім місци враз із підписом проєктодавця. Ось вони:

11. „Свобода" не повинна виступати проти православя і його попів, бо російські Ук[раїн]ці майже всі є православними.

12. Посмертну запомогу підвисшити на $1.200 і розділити на 3 кляси: кляса А $1.200, кляса Б $800 і кляса В $400. Людий до Р. Н. Союза принимати до 27 літ.

13. Розмет пропоную знести цілком, а натомісць завести нову реформу, після літ.

14. Більша часть вп. проєктодавців пропонує, аби половина посмертної запомоги була виплачена за житя. На мою гадку, колиб такі проєкти ухвалено (якби вони стали ся законом), то можнаб з гори предвидіти упадок-знищене Р. Н. Союза. Аби члени Р. Н. Союза ліпше зрозуміли, то я вкоротці представляю, яка шкода булаб для нашої орґанізації, колиб така ухвала вийшла в житє. Р. Н. Союз має членів від початку свого заснованя; половина запомоги за житя тим членам незадовго наступилаб. Колиб таких членів в Р. Н. Союзі знайшло ся 200, то Р. Н. Союз мусів би виплатити в першім році $100.000; якби знайшло ся 400, то взяли би $200.000; якби знайшло ся 600, то взяли би $300.000 і т. д. Чи така ухвала не викопалаб гробу Р. Н. Союзови?

Вп. Делеґати і Делеґатки! Ви повинні добре застановити ся над тою точкою, щоб не припровадити до загибелі Р. Н. Союза. Працюйте щиро, але й розумно для добра і слави нашої орґанізації! Сего я Вам зі щирого серця желаю. — Гаразд!

Яків Миськів, член 263. відділу.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ОРМРОД, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 124, подає до відомости своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 12. вересня с. р., о годині 5.30 пополудни, в гали Юрія Цапа ч. 1. Котрий член не явить ся на час, заплатить кару $1.00, а урядник $1.50. Рівнож є повинностию кождого члена вирівнати свої належности до братської каси, бо в противнім разі наступить виключене з Братства і з Р. Н. Союза. На тім мітінґу буде вибір нового уряду і инші важні справи. — Т. Кавний, предс., В. Кочинаш, кас., І. Олійник, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Бр. Усп. Пр. Богородиці, від. 33, повідомляє всіх своїх членів, котрі перебувають на другім плейсі, що дотеперішний касієр Іван Кімак зрезиґнував, а на його місце зістав вибраний його заступник Николай Мицьо. Дальше повідомляє ся, що від теперішнього мітінґу котрий член не явить ся на похорон якого члена або на який надзвичайний мітінґ, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. — Н. Кравчишин, предс.; І. Стеців, секр.

НА ВІЧЕ!

Товариство „Запорожська Січ" в Вунсокет, Р. Ай.,
скликує
НА ДЕНЬ 7. ВЕРЕСНЯ С. Р. (ЛЕЙБОР ДЕЙ)
ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

в справі недолі наших братів у старім краю. О 9-тій годині рано відправить ся в місцевій церкві жалібна Служба Божа за душі убитих на війні наших братів, а о 1-шій годині пополудни розпічнеть ся в Канадієн Гол, ч. 13½ Савт Мейн стріт, Вунсокет, Р. Ай., віче, на яке запрошуємо всіх Українців з Вунсокет, Кромптон, Провіденс і Менвіл. Прийдіть, дорогі Братя і Сестри, на се віче, а там порадимо ся, що і як маємо зробити для наших нещасливих родимців у старім краю. У кого щире серце в грудях, в чиїх жилах руська кров бєть ся і хто має співчуте до своїх рідних братів, сей певно на тім вічу явить ся!

ЗА КОМІТЕТ:
Теодор Маґаляс. Василь Козак.

П О З І Р ! П О З І Р !
УКРАЇНЦІ З КЛІВЛЕНД І ОКОЛИЦІ!
ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ
в справі европейської війни відбуде ся
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 6. ВЕРЕСНЯ (СЕПТ.) С. Р.
в парохіяльній гали при Каллдж Евеню і ріг Вест 7-ої улиці. На се віче запрошуємо усіх Українців до численної участи, чим даєтьте доказ, що відчуваєте невідрадне положенє поневоленої неньки-України, по котру сягає свою лапу російський кат. На віче вступ вільний.

Початок точно о годині 2.30 попол.
КОМІТЕТ

ПОЗІР РУСИНИ З БОФАЛО І ОКОЛИЦІ!
Братство сьв. Івана Хрестителя, від. 15. Р. Н. С.
в Бофало, Н. Й.
ДАЄ ДНЯ 7-го ВЕРЕСНЯ 1914 р.
В ЧЕСТЬ ВП. ДЕЛЕҐАТІВ
XIII. КОНВЕНЦИЇ Р. Н. Союза
ПРЕДСТАВЛЕНЄ
„ПЕЩЕНА ДИТИНА"
образ з житя народа в 4-ох актах.

ОСОБИ:

Іван	О. Риджик
Олена, І. і II. акт	Н. Зиньчак
Олена, III. і IV. акт	М. Бренькач
Дмитро	І. Турило
Галя	М. Маласт
Мортко	М. Слепач
Стефан	І. Шафран
Данило	І. Котелець
Петро	О. Риджик
Гриць	М. Костецький
Мартин	Ст. Гаравуз
Касуня	А. Гузий
Іваньо	М. Мидзян
Павло	М. Шафран

Режісер: Іван Попелюк.
Початок о год. 7-ій веч. в гали В. Куцевича
930 Grant Street.
ВСТУП: 50, 35 і 25 ЦЕНТІВ.
Дохід призначений на церков.
ЗА КОМІТЕТ:
35* **М. Гаравус, секр.**

БЕЗ КОНКУРЕНЦІЇ.

Тяжко найти богато ліків, які не мали би конкуренції. До тих ліків належить і Трінера Американський Елєксір Гіркого Вина. Є се може одинокий лік, який стоїть висше понад всіма йому подібними. Безперечно є богато ліків подібних, але ніодин з них не має так великої сили лічення. Люди наглядно о тім переконали ся і відкинули всі імітації. Трінера Американський Елєксір Гіркого Вина ділає дуже скоро. Він не лише очищує, але також рівночасно скріпляє орґанізм. В ріжних хоробах жолудка, кишок і печінки ділає він дуже лагідно, без найменьшого болю. По всіх дрогерах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

На ревматизм і звихнення поручаємо Лінімент Трінера.

З РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Тов. „Український Клюб" (120 Baden St., Rochester, N. Y.) подає до відома всім членам, що
В СУБОТУ, ДНЯ 5. ВЕРЕСНЯ С. Р.
о годині 7.30 вечер
виголосить відчит п. Ст. Скленкович на тему:
„Як повстала наша земля і її вік". Часть І.

Просить ся всіх Вп. членів численно явити ся, як рівнож заохотити і других. Відчити будуть відбувати ся від тепер що другий тиждень.

Просимо вступати громадно в члени Тов. „Укр. Клюбу"! — За видл. В. Зубик, писар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ПРИЙДІТЬ У ВАШІМ ВЛАСНІМ ІНТЕРЕСІ.

Лоти під будову 25x100, від $75.00 на малі місячні сплати. Гарне місце на мешкане і для робітників в Савт Сомервіл, Н. Дж. Голосіть ся по безплатний тікет їзди до: A. Stephens 665 Newark Ave., Room 202, Jersey City, N. J. 35x44

———o———

МОЛОДИЙ ДЯКОУЧИТЕЛЬ шукає посади; може провадити поможности хор, уладжувати представленя і вести школу дітий. Ласкаві зголошеня прошу висилати на мою адресу: К. Кульматицький, Box 23, East Altoona, Pa. 44

Де находить ся **МИХАЙЛ ТКАЧ**, котрий виїхав з Нюарку тому 2 роки, правдоподібно до Сиракюз. Його брат Алексій приїхав з Галичини і просить о лист і його теперішну адресу. Адреса: Alex Tkacz, 250 Hunterdon St., Newark, N. J. 44

Читаєте про війну? А хочби Ви і сотку ґазет перечитали денно, як не маєте атлясу чи мапи, так не можете знати, де і що діеть ся. Глядіть тут, атляс воєнний, 9 мап великих, сильні окладинки з фотоґрафіями воюючих монархів, лише 25 центів. — Великий атляс, дуже докладний, більше як 200 сторін друку і мап, лише $1.50, всюда инде $3.00. — Зі замовленями надсилайте гроші чи то марками чи на моні-ордер під адресу: **Марія Костів, 71 Sussex St., Jersey City, N. J.**

ПОЗІР АРАНЖЕРИ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ!!
ПОЗІР БРАТСТВА!

Достарчаю всяких убрань і иньших потрібних річий на театральні представленя. На листи відповідаю сейчас по отриманю. Замовленя мусять бути у мене найменьш 10 днів перед представленем — Роблю всї братські річи добре, і за приступні ціни, а за роботу ґварантую. На жадане посилаю ілюстрації.

Моя адреса: 31x

STEFAN KALAKUKA,
1009 N. MAIN AVE., SCRANTON, PA.

Ідіть за народом, де нарід іде!!!
до М. ПЕТРОВСЬКОГО
1500 So. 3rd Street. ST. LOUIS, MO.

у него склад вин, лікерів, і пива ріжнородного сорта по цінах як найтаньших. — Простора галя на балї, весіля, мітінґи і т. д. з всякою вигодою. Висилає ордери до всіх частий Злучених Держав, для розривки є саля біярдова. Балї що суботи. — Підпирайте старого союзовця. 25x

АВГУСТИНА ШУМЛЯНСЬКА
ЕҐЗАМІНОВАНА АКУШЕРКА
З ДОВГОЛІТНОЮ ПРАКТИКОЮ В ШПИТАЛЯХ ЕВРОПЕЙСЬКИХ І ЕҐЗАМІНОВАНА В НЮ ЙОРКУ.
Услуга кождого часу. — Зголошуватись прошу на адресу:
AUGUSTYNA SZUMLANSKA
175 E. 4th Street. New York, N. Y.

Telephone на місци ч. 339-W. Jersey City.
ЛЮДВИКА ВІСЬНЕВСЬКА
179 BAY ST., cor. HENDERSON ST., JERSEY CITY, N. J.
ДИПЛЬОМОВАНА АКУШЕРКА В КРАЮ І АМЕРИЦІ.
Услуга кождого часу. Порада даром. 33x45

НЕ НИЩІТЬ СВОГО ЗДОРОВЛЯ
І НЕ ПОПАДАЙТЕ В НУЖДУ!

Не тратьте часу по фабриках за марну заплату, коли можете добре жити і бути здоровим, незалежним і забезпечити собі щасливу старість. Коли Ви заощадите собі кількасот долярів, то не ждіть аж їх стратите підчас безробітя або на случай каліцтва чи втрати здоровля у фабриці, але пишіть до нас, а ми Вам продамо фарму, на якій зможете доробитись вкоротці маєтку і забезпечите собі будучність на старі літа.

150 ДОЛЯРІВ ГОТІВКОЮ ЗА 40 АКРІВ УРОЖАЙНОЇ ЗЕМЛІ

в стейті Віскосін, а решта на легкі сплати і на довгий речинець. Тепер найліпша пора поїхати і оглянути, бо якраз всьо дорастає і дозріває.

Ми заплатимо кождому подорож, хто купить від нас землю. Коли маєте намір осісти на фармах, то пишіть або голосіть ся до нас особисто, а ми радо уділимо Вам всяких потрібних Вам інформацій. Адреса:

H. CIESZEWSKI,
ROOM 1007.
133 W. Washington St, Chicago, Ill.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ В ОКОЛИЦИ
Lowville, N. Y.

ФАРМА 90 АКРІВ з добрими будинками, дім мешкальний на 10 комнат, 2 стайні, 10 штук роґатої худоби, 2 коні, 2 безроги, 40 курий. Ціна $2.200; вплатити потрібно $1.000, решта на сплату по $100 річно і 5 процент.

ФАРМА 100 АКРІВ, будинки в добрім стані, дім на 8 кімнат, 10 корев раси Гольштайн, 2 коні. Ціна $3.800; вплатити потрібно $1.200, решта на сплату, в половині молоком.

ФАРМА 200 АКРІВ, з добрими будинками, 17 корев, 2 ялівки і 2 телята. Ціна $3.700; вплатити потрібно $1.000, решта на сплату, в половині молоком.

Крім сих маю ще більше фарм до продажи з цілим інвентарем. Сі фарми є до продажи з цілим сегорічним збором.

Хто хоче здобути для себе незалежне житє, нехай пише на адресу:

А. КОЗАКЕВИЧ
Box 122, 41—44 **Lowville, N. Y.**

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕНЄ

Долучаємо тепер дуже ВАРТІСНІ КУПОНИ ДО

Сей купон находить ся в кождій пачці.

HASSAN
ЦИГАРЕТОК
B203
Знаменита сорта —
Низька ціна —
Чисті приємні і пахучі
„The Standard of America"

СЕРІЯ ПЕРЕПИСНИХ ЛИСТКІВ.

1) Т. Шевченко (з портрета Красіцького) 2) Шевченко в молодім віці. 3) Шевченко в неволи (з власноручного портрета). 4) Родинна хата Т. Шевченка. 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Дніпром.

5 КАРТОК 15 ЦЕНТІВ

ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

Картки виконані в трех кольорах і прикрашені взорами з народних мотивів.

Для тих, що замовляють більше число карток даємо опуст.

Сі картки можна розпродувати при всяких нагодах: на концертах устроюваних в память Т. Шевченка, на представленях і приватно.

Спішіть з замовленями на адресу:

„SVOBODA"

83 Grand Street. Jersey City, N. J.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цит. штука.

R. J. Glick Агент асекураційний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING SHAMOKIN, PA

НАЙЛІПША РОЗРАДА НА СМУТОК!

Переконайте ся, читаючи сю рідку оферту!

Наш знаменитий 40-доляровий фонограф продаємо тепер лише за $17.50 разом з 12 кавалками руських сьпіванок даремно.

Наш знаменитий найновійший $60.00 фонограф „PERFECTO" лише за $22.50 разом з 20 кавалками руських пісень даремно.

Найбільший склад всіляких машин з трубою і без труби, з безплатними додатками численних сьпіванок, по ріжних найтаньших цінах на малі і легкі сплати

ПО $1.00 НА МІСЯЦЬ.

До кождої машини додаємо письменну поруку на повних 10 літ.

Прекрасні і цінні презенти даємо кождому купуючому, котрий собі вибере з нашої богатої преміювої листи. Відвідайте нас в нашім складі, який є все отвертий не виключаючи неділь і сьвят до 10-ої години вечер або пишіть по найновійші цінники до ІВАНА РУДЕНСЬКОГО, Dep. 46.

International Phonograph Co., 196 E. Houston St., New York, N. Y.

ЦІННИК КНИЖОК,

які можна дістати в друкарни „Свободи":

Америка	15	Дещо про права і суди	10	Казки про Жидів	[illegible]
Американець, веселий образ з житя народу	15	Емігрант	15	Книжочка рахунков	[illegible]
Борба клас і чому робітники організують ся	15	Журавлї	10	Марія	[illegible]
Бери та читай	30	Житє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах	15	Многострадальний народ	[illegible]
В Старім і Новім краю	25	Жіночий плач. — Невдалий лист	10	Напад на Січ	[illegible]
Весела книжочка з образками	35	За Сестрою, повість	35	Народний рух австро-угорських Русинів	[illegible]
Гостина св. Николая, драматична гра для дітий	10	З кого ся насьмівають, з того люди бувають. — Посол Петрищин. — Молодий адвокат	10	О підземних скарбах	[illegible]
Доля галицької сироти	5	Зуб за зуб	10	Оповідане про Али Бабу і сорок розбійників	[illegible]
Дещо про звірята	30	З ріжних нив	15	Оповідання про заздрих богів	[illegible]
		Казки за Циганів	10	Покуса	10
		Коротка історія Руси	10		
		Капітал і праця	10		

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA

83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Особливих 7 ПОЖИТОЧНИХ РІЧИЙ ВАРТОСТИ $25.00 лиш за $5.95

ГРОШИЙ НЕ ВИСИЛАЙТЕ. ГРОШИЙ НЕ ВИСИЛАЙТЕ. 38—48

Найбільша нагода, яка коли була. Рідка нагода в тих літах. Щоби познакомити покупців з нашими новими зелізничими годинками і иншими річами, ми пишлемо сю гарну гравіровану або мужеську годинку з осередком висадженим дорогоцінними каміннями за $5.95, з додатком ніклюваного револьвера на 7 вистрілів, пачку Гавана цигарів, ніж, ланьцушок, брошку, шпильку — зовсім ДАРОМ. ПОВНА ҐВАРАНЦІЯ. Сама годинка є вартости $15.00, другі річи $10.00. Не купуйте дешевих річий деинде, але вперед оглянньте наші годинки. СПЕЦІЯЛЬНЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ: Пішліть нам се оголошенє і подайте свою адресу а ми вишлемо Вам сю цілу збірку до оглянення і на пробу. Коли Вам подобають ся, заплатіть агентови $5.95 і кошти пересилки — Пишіть сейчас: Fishleigh & Co., 1160 Atheneum Bldg , Chicago, Ill.

СПРОБУЙТЕ НАШОГО ФОНОГРАФУ 3 МІСЯЦІ БЕЗПЛАТНО!

$1.00 МІСЯЧНО $1.00

Коли він не буде такий, як ми представляємо, то звернїть нам. Си проба не буде Вас коштувати ані цента. Тисячі наших костумерів пересьвідчилось, що наш фонограф є найліпшим.

Ґваранція на 15 літ.

24 і 50 пісень даром.

Продаємо всі наші звичайні фонографи на сплату по $1.00 місячно. Також продаємо за готівку наші спеціяльні фонографи. 27—

Можете купити у нас фонограф дешевше як деинде, бо ми є самі фабрикантами

Пишіть до нас, а ми вишлемо Вам сейчас гарний ілюстрований катальоґ.

ROYAL PHONOGRAPH CO.

91 E. 4th St., Dep. 5. NEW YORK, N. Y.

ЧИ ВИ ЄСЬТЕ СЕКРЕТАРОМ ТОВАРИСТВА АБО БРАТСТВА?

Наколи так, а Ваше Товариство чи Братство потребує американського або народного прапора, церковних хоругов, лент, відзнак, шапок або що иншого,

замовте се від нас,

а зробивши так, Ви замовляєте впрост від фабриканта і ми не лиш так говоримо, але дійсно виробляємо всі тоті річи, які продаємо.

Ліпший матеріял, гарнїйша робота і дешевші ціни як де-инде.

Єсли жадаєте нашого катальоґу, цін або оріґінальних взірців, напишіть до нас, а ми вишлемо Вам се все даром. 31

EAGLE REGALIA COMPANY

115 NASSAU STREET, NEW YORK, N. Y.

$2.00 МІСЯЧНО.

ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО. ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.

Позаяк у нас осталось значне число 75 доляровиx говорячих машин, які невипродано перед Великоднем, тому ми рішили випродати сі гарні грамофони з 50 руськими піснями по $31.25 — з ґваранцією на 10 літ. 27—

Коли Ви хочете бути вдоволеними, звертайтесь лиш до нашої фірми, яка істнує вже від 20 літ і яка здобула собі довіре і повагу в Злуч. Державах і Канаді. Пришліть $5.00 на задаток а ми сейчас вишлемо Вам сей гарний інструмент.

Продаємо також много инших ґрамофонів на сплати по $2.00 місячно. — Жадайте нашого безплатного катальоґа музичних інструментів.

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,

308 GRAND STREET, NEW YORK, N. Y.

До хорих Русинів по всіх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРГ,

славний специяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лїкарські услуги.

Лїчить з найліпшим і найпевнїйшим успіхом ревматизм, всякі недомаганя жолудкові, недуги утроби, нирок, згрубіння жил, гемороїди, структуру або звуженє мочевого каналу, недуги венеричні, як рівнож всілякі наслідки тайних недуг, недуги скірні, ріжні затроєня крови і т. д. 7—

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дїтий в своїм офісі або в домі пацієнта, специяльно же на пропуклину при помочи специялісти з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довіреєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почтову марку.

Dr. B. HOHENBERG

304-2nd Ave., (між 17 в 18 ул.), NEW YORK CITY.

Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

В КОЖДІЙ ХВИЛИ МОЖЕТЕ МАТИ КРАСНУ МУЗИКУ І ВЕСЕЛУ ЗАБАВУ ДОМА.

Напишіть до нас а пішлемо Вам красний, на 5 літ ґарантований ґрамофон, враз з 32 кавалками найкрасших пісень і музик, які самі хочете, на виплат і з правом 8-місячної проби. Хто буде по пробі задоволений, той буде виплачувати, — хто не буде задоволений, не буде нічого платити.

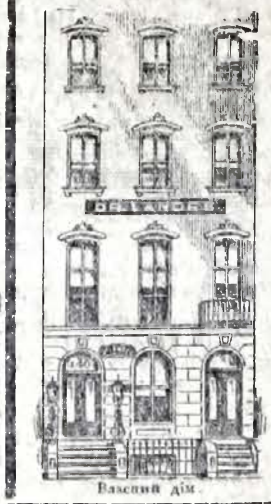
Пишіть по інформації залучаючи марки на пересилку катальоґу до:

Liberty Commercial Co., Dep. S. 233 E. 14th St., New York, N. Y.

УВАГА: Кому лежить на серци його власне добро, той в власнім інтересі нехай зголосить ся до нас по купно ґрамофону, як одинокої русько-християнської фірми, загально знаної з доброго товару і совісної обслуги.

Заки підете до чужих — запитайте своїх!

ХОРІ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпіне, яке мали з причини Вашої недуги?

Власний дім.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченєм хорих людий. Представте собі, кілько хорих я уже видїчив, а кілько хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробованє так званих лїків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разі сейчас зверніть ся до старого опитного специяліста.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лїчу уже 20 літ з найліпшим результатом всі недуги, як: безсилє, затроєне крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більш знані електричні апарати і X лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходїть до звісного лїкаря. 27—

Dr. L. LANDES,

140 East 22nd St., New York, N. Y. betw. 3rd & Lexington Ave

Приймає ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділі від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

Dr. WARD

СПЕЦІЯЛІСТ МУЖЕСЬКИХ НЕДУГ

Моя кільканайцятьлїтна практика є до Вашої розпорядимости. Лїчу найновійшими методами всі секретні недуги, сифіліс, затроєнє крови, утрату животности, пропуклину, розширенє жил, висушенє, обезсиленє, ревматизм, гемороїди, як також недуги міхура і нирок. ЦІНИ УМІРКОВАНІ.

Єсли другі лїкарі не помогли Вам, прийдіть до мене на пораду. Зволїканє є небезпечне. Пораду даю даром. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і побачити чоловіка здорового і в хоробі. Інтересне і поучаюче. Вступ вільний. 27-39

Dr. Ward

417 Sixt Ave., New York

Bet. 25th and 26th Sts.

Години: щоденно від 9 р. до 8 веч.; в неділі: від 10 рано до 2 поп.

Професор Доктор Дайч,

ДОКТОР МЕДИЦИНИ ЛІЧИТЬ УСПІШНО ВСЯКІ СЛАБОСТИ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ. ПРИЙМАЄ ЩОДЕННО ДО 8 ої ГОДИНИ ВЕЧЕРОМ.

DR C. DEUTSCH,

229 E. 14th St., Dep. S. New York City.

Tel.: Stuyvesant 933.

РУСИНИ ПІТСБУРҐА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ, ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі улиць 21— CARSON і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші ЦЕРКОВНІ, БРАТСЬКІ, СИРІТСЬКІ і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank

COR. 14-ої і CARSON STREETS, SOUTH SIDE PITTSBURGH, PA.

И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас., Ол. Бучак, урядн. банку.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ!

УЧІТЬ СЯ АКУШЕРІЇ В НАШІЙ ШКОЛІ, АБО У СЕБЕ ДОМА. ПО УКІНЧЕНЮ ВИДАЄМО ДИПЛЬОМ. Лїчимо успішно всякі слабости мущин, женщин і дітий. Адресуйте: Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery 229 E. 14th St., Dpt. S. New York, N. Y

Telephone: Stuyvesant 933.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ

для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цит. штука.

ПЕТРО ЯРЕМА

руський погребник

виповнює кериті на весілля, крестини і всякі другі забави.

115 Ave. A., New York, N. Y.

Телефон Orchard 2568.

ПОЗІР! НЕ ПЕРЕПУСТІТЬ СЕЇ РІДКОЇ СПОСІБНОСТИ!

В СІМ МІСЯЦИ ЛИШЕ

$45.00-ий фонограф лише за $15.00!

А також і великий вибір машин всіляких системів разом з 50 кавалками музичними, руськими і т. д. цілком даром! ПО $1.00 НА МІСЯЦЬ!

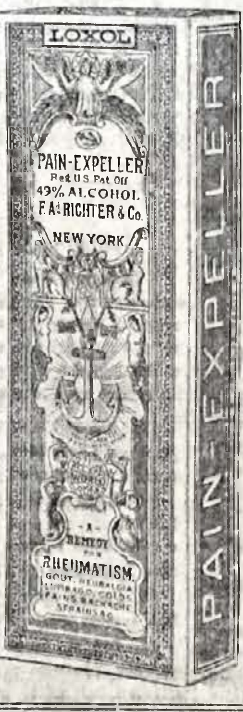
Вільна проба через повних 3 місяці.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД РУСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ РЕКОРДІВ І ПЛИТ У ВСЇХ ЯЗИКАХ!

Плати як можеш і весели ся ціле житя! Цінники висилаємо безплатно.

ОМЕЛЯН ПОРАЙКО, D. 341. 27—

INDEPENDENT PHONOGRAPH CO., 101 Essex St., New York, N. Y.

Д-ра Ріхтера

Pain-Expeller

Усуває всякі болї як: ревматизм, подаґру і невральґію. Є помічним средством проти паралїжу суставів і мускулів, як також на звихненя і легкі рани. Скоро усуває переходолу, інфлюенцу і болї горла. Запобігає запаленю легких, усуває докучливі болї груди, голови і зубів.

Чотири до пять капель до одної склянки води дасть Вам знаменитий лїк проти всяких долеглївостий горла.

Уживаючи стало 4 краплї до одної шклянки води, усунете корчі жолудкові і зле травленє.

Сей правдивий лїк находить ся тільки в такій коробцї, яка тут представлена.

Вистерігайтесь численних наслїдувань.

25 і 50 цнт. бутелька у всіх аптиках. 25—

F. Ad. Richter & Co.,

74-80 Washington St. New York, N. Y.

НАЙЛІПША ПОРА ОГЛЯНУТИ ТЕПЕР УРОЖАЇ НА ФАРМАХ В МІЛВІЛ!

Хто має намір стати господарем на власній фармі, нехай прийде тепер до Мілвіл! Якраз тепер найліпша пора оглянути землю і оцінити її вартість після зборів, які мають ті люди, котрих фарми стоять вже під управою.

Земля на Першій Руській Кольонії в Мілвіл надає ся передівсім під управу ярин. З огляду на се, що фарми положені недалеко великих міст, тому і збут ярини легкий а ціни корисні. Хоч в цілім краю панує тепер безробітє, то фармери в Мілвіл на безробітє не нарікають, бо в місті Мілвіл є фабрики і роботу знайти не тяжко.

Чимало із наших земляків побудувало вже гарні доми (не шанди) і розвели вже гарне господарство на своїх фармах. Неодин з них може похвалити ся дуже добрими урожаями.

Перехвалювати землї в Мілвіл ми не думаємо. Прийдіть! Власними очима оглянете фарми і урожаї, та самі після сего оцінїть вартість землї! Ми певні, що сейчас без довшого надумання набудете фарму!

Одно лише робимо застереженє: Нашою цілею є згуртувати в Мілвіл наших чесних Земляків і утворити велику кольонію Русинів. Тому неробам, які привикли до легкого і гуляшого житя, приглядати до Мілвіл не радимо; таким наша компанія землї не продасть!

ЦІНА ФАРМИ НЕЗВИЧАЙНО НИЗЬКА! СПЛАТИ ДУЖЕ ДОГІДНІ!

ПЯТЬ АКРОВА ФАРМА КОШТУЄ ВСЕГО $400.00. Щоби дати нагоду Землякам легко набути фарму на власність, продаємо їх на найдогіднїйші сплати: ЗАДАТОК В ГОТІВЦІ ВСЕГО $200.00, А РЕШТУ РОЗКЛАДАЄМО НА МІСЯЧНІ РАТИ ПО $1.00 ВІД ОДНОГО АКРА. Хто хоче, то може купити фарми, які числять більше як 5 акрів. ДЛЯ ЛЮДИЙ, ЩО МАЮТЬ БІЛЬШУ ГОТІВКУ, МАЄМО НА ПРОДАЖ БОГАТО ФАРМ ВЖЕ ГОТОВИХ ВРАЗ З БУДИНКАМИ, ГОСПОДАРСЬКИМИ ЗНАРЯДАМИ І ІНВЕНТАРЕМ — В РІЖНИХ ЦІНАХ І В РІЖНИХ РОЗМІРАХ.

Перед приїздом пишіть на адресу менаджера компанії, п. Василя Матвієва, 326 W. Main St., Millville, N. J. Найдогіднїйші дні: субота, неділя і понеділок. Стережіть ся всяких непевних і підступних агентів а голосить ся впрост до офісів компанії. 30—

АДРЕСА ОФІСУ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,

DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Sts., PHILADELPHIA, PA.

АДРЕСА ОФІСУ В МІЛВІЛ:

THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,

MILLVILLE TRUST BUILDING, 19-20 High Street, Millville, N. J.